

ELEMENTE DE ORIGINE GERMANĂ ÎN DIALECTUL ISTROROMÂN

de

Ana-Maria POP

Dezvoltarea istroromânei într-un mediu aloglot, precum și factori de ordin politic, economic, cultural și sociolinguistic au dus la exercitarea unei puternice influențe slave, dar și românești asupra acestui idiom. Cum era firesc, lexicul istroromân poartă cel mai puternic amprenta acestor influențe, configurația sa fiind deosebit de eterogenă: pe lângă elementele de origine latină moștenite și cele slave vechi, există un număr impresionant de cuvinte croate, slovene și italiene (împrumuturi din dialectul venetian, în special, dar și din italiana literară). Acestea li se adaugă și un număr mai mic de elemente de origine germană, care au pătruns direct, dar mai ales indirect, prin intermediul croatei și/sau al sloveniei. Numărul relativ redus al acestor termeni și faptul că au intrat în istroromână, în cea mai mare parte, prin intermediar croat sau sloven, constituie, probabil, și motivul pentru care în literatura de specialitate există, cu puține excepții¹, doar referiri sumare în legătură cu aceste împrumuturi, însotite de câteva exemple.

Cu toate că elementele de origine germană nu au aceeași pondere ca celelealte împrumuturi făcute de istroromână, considerăm că identificarea și inventarierea lor prezintă interes pentru stabilirea structurii lexicale a acestui idiom românesc.

Astfel, în lucrarea de față am încercat să prezentăm o parte din acești termeni, clasificându-i totodată pe sfere semantice. Sursele de informare au fost: Ion Maiorescu, *Itinerar în Istria și vocabular istriano-român*, ediția a II-a, publicată de Titu Maiorescu, București, Editura Librăriei Socec, 1900 (în continuare: Maiorescu); Arthur Byhan, *Istrorumänisches Glossar*, în „Sechster Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache (Rumänisches Seminar) zu Leipzig”, herausgegeben von dem Leiter des Instituts Prof. Dr. Gustav Weigand, Leipzig, 1899, p.

¹ Vezi, în acest sens, Vasile Arvinte, *Deutsche Lehnwörter im Istrorumänischen*, în idem, *Die Deutschen Entlehnungen in den rumänischen Mundarten (nach den Angaben des rumänischen Sprachatlases)*, Berlin, 1971, p. 177-180.

175–396 (în continuare: Byhan); Iosif Popovici, *Dialectele române din Istria*, Partea a II-a (*Texte și glosar*), Halle a.d. S. 1914 (în continuare: Popovici II), Sextil Pușcariu, *Studii istroromâne*, în colaborare cu Matteo Bartoli, A. Belulovici și A. Byhan, II. *Introducere – Gramatică – Caracterizarea dialectului istroromân*, București, 1926; III. *Bibliografie critică – Listele lui Bartoli – Texte inedite – Note – Glosare*, București, 1929 (în continuare: Pușcariu, SI II, SI III); Traian Cantemir, *Texte istroromâne*, București, Editura Academiei, 1959 (în continuare: Cantemir); August Kovačec, *Istrorumunjsko-hrvatski rječnik* (s gramatikom i tekstovima), Pula, 1998 (în continuare: Kovačec); *Atlasul lingvistic român*, publicat de Muzeul Limbii Române din Cluj sub conducerea lui Sextil Pușcariu. *Partea I*, de Sever Pop, vol. II, Sibiu-Leipzig, 1942 (în continuare ALR I/II); *Atlasul lingvistic român*, publicat de Muzeul Limbii Române din Cluj sub conducerea lui Sextil Pușcariu. *Partea a II-a*, vol. I: A. *Corpul omenesc, boale (și termeni înrudiți)*. B. *Familia, nașterea, copilăria, nunta, moartea, viața religioasă, sărbători*. C. *Casa, acareturile, curtea, focul, mobilierul, vase, scule*, de Emil Petrovici, Sibiu-Leipzig, Otto Harrassowitz, 1940 (în continuare: ALR II); *Atlasul lingvistic român* [II], serie nouă, vol. I-VII, [București], EA, 1956-1972 (în continuare: ALR s.n.); *Micul atlas lingvistic român* [III], serie nouă, vol. I-III, București, 1956-1967 (în continuare: ALRM s.n.); Wolfgang Dahmen, Johannes Krammer, *Le inchieste istro-rumene di Ugo Pellis, Parte prima: questioni 1-1512*, „Balkan Archiv”, Neue Folge, 13, 1988, p. 209-281; *Parte seconda: questioni 1513-3338*, „Balkan Archiv”, Neue Folge, 16, 1991, p. 107-137 (în continuare: Pellis); Radu Flora, *Micul atlas lingvistic al graiurilor istroromâne (MALGI)*, București, Editura Academiei, 2003 (în continuare: Flora, MALGI); Goran Filipi, *Istrorumunjski lingvistički atlas. Atlasul lingvistic istroromân. Atlante linguistico istrorumeno*, Pula, 2002 (în continuare: Filipi, ALI); Richard Sârbu, Vasile Frățilă, *Dialectul istroromân. Texte și glosar*, Timișoara, Editura Amarcord, 1998 (în continuare: Sârbu-Frățilă).

Pentru stabilirea etimologiilor am consultat, pe lângă lucrările amintite, și următoarele opere lexicografice: Petar Skok, *Etimologiski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, vol. I-IV, Zagreb, Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti, 1971-1974 (abreviat: Skok); Marko Snoj, *Slovenski etimološki slovar*, Ljubljana, 2003 (abreviat: Snoj); Hildegard Striedter-Temps, *Deutsche Lehnwörter im Serbokroatischen*, Berlin, 1958 (abreviat: Striedter-Temps, DLSkr.); Hildegard Striedter-Temps, *Deutsche Lehnwörter im Slovenischen*, Berlin, 1963 (abreviat: Striedter-Temps, DLSlov.).

În ceea ce privește modul de pătrundere a acestor împrumuturi, deși este posibil ca unii termeni să fi intrat direct², datorită faptului că

² Vezi, în acest sens, Vasile Arvinte, *op. cit.*, p. 177.

majoritatea istroromânilor cunosc și vorbesc curent croata, respectiv slovena (în Jeiān) am indicat în dreptul etimonului forma din germană doar în cazul în care împrumutul german nu era atestat în unul dintre aceste două idiomi slave.

În cadrul materialului înregistrat, am operat următoarea clasificare: substantive (*termeni referitori la meserii și ocupații; termeni denumind unele și obiecte de uz casnic; termeni referitori la casă, curte, construcții gospodărești; alte edificii; termeni referitori la alimente, mâncăruri și băuturi; termeni referitori la îmbrăcăminte și încălțăminte; relații sociale, naționalitate; armată; termeni care denumesc unități de măsură și monede; timpul și diviziunile lui; cuvinte referitoare la regnul vegetal; cuvinte referitoare la regnul animal; diverse*), adjective, verbe, interjecții, numerale și calcuri lingvistice.

1. Termeni referitori la meserii și ocupații:

BÍSCUP s.m. „episcop” Byhan 194; Maiorescu 95: *biscop*; Popovici 93: *bišcup*; Pușcariu SI III 304; Kovačec 38: *bišcup*, -u (J); Pellis 2157 **vescovo**: *bišc^opu* (J), *bišcupu* (S), *bíscupu* (B); (vezi și *infra scof*).

Et.: *biscup* corespunde cr. *biskup* „idem”, iar *biskop* – slov. *biskop* „idem” (Byhan 194; vezi și Popovici 93; W. Dahmen, J. Krammer, *Le inchieste istro-rumene di Ugo Pellis*, p. 123). Cr. *b iškup*, *b iškup* „idem” (< germ. de sus vechi *biscof*, germ. de sus med. *bischof* – Striedeter-Temps, DLSkr. 104; vezi însă Skok I 157).

COH, COH s.m. „bucătar” Cantemir 162.

Et.: cf. germ. *Koch* „idem”.

CÚČAR, -R s.m. „vizituu” Popovici II 103: *cucer*; Pușcariu SI III 307; Cantemir 163; ALR s.n. II, h. 281 **vizitiu**.

Et.: cr. *kučer* „idem” (< germ. de sus mod. *Kutscher* – Striedeter-Temps, DLSkr. 150).

CÚHAR, -R s.m. „bucătar” Pușcariu SI III 307; Cantemir 163.

Et.: cr. *kühar*, slov. *kúhar* „idem”, pe care Skok II 224, s.v. *kühati*, respectiv Snoj 332, s.v. *kúhati* le consideră derivate din cr., slov. *kúhati* (vezi *cuhéj*) + suf. -ar; vezi și Striedeter-Temps, DLSkr. 151, s.v. *kühinja*; idem, DLSlov. 162, s.v. *kúhinja*.

CÚHARITĘ, -E s.f. „bucătăreasă” Cantemir 163.

Et.: cr. *kuharica*, slov. *kúharica* „idem”, considerate de Skok II 224, s.v. *kühati*, respectiv Snoj 332, s.v. *kúhati*, ca fiind formate de la cr., slov. *kúhati* (vezi *cuhéj*) + suf. -ica; vezi și Striedeter-Temps, DLSkr. 151, s.v. *kühinja*; idem, DLSlov. 162, s.v. *kúhinja*. Poate fi vorba și de un derivat pe teren istroromân din *cúhar* + suf. -ițę.

FÉSNAR, -U (J) s.m. „pădurar” Kovačec 78.

Et.: cr. *fěšnar* „idem” (< germ. *Förstner, Förster* „idem” – Skok I 524, s.v. *fóra*).¹⁾

JÍNDAR, -U, -I s.m. „croitor” Byhan 393; Popovici II 118; Pușcariu SI III 332: *znídar*; Cantemir 182: *snájider, -r*; Flora, MALGI, h. 117 **croitor**: (*an*) *snájídär, snájídaru; doi* *snájídär, snájídarił* (J); *ur jnídaru*, (mai mulți) *jnídár, jnídarił* (L, S); *un jnídár, jnídaru;* (mai mulți – pl.) *jnídarił* (Sc).

Et.: forma *jnídár* < cr. *žnídar*, slov. *žnídar, -ja* „croitor” (Byhan 393, Popovici II 118), iar *snájider* < cr. *šnájder* „idem”. Cr. *žnídar* < germ. de sus med. *snídære* (Striedeter-Temps, DLSkr. 199, s.v. *šnájder*), slov. *žnídar* < germ. de sus med. *snídære, sníder* „croitor”, germ. de sus mod. *Schneider* (Striedeter-Temps, DLSlov. 254; vezi și Snoj 873), iar cr. *šnájder* < germ. de sus mod. *Schneider* „idem” (Skok III 406, s.v. *šnájdar*; Striedeter-Temps, DLSkr. 199).

MÁHER, -I s.m. „mahăr” Sârbu-Frățilă 225.

Et.: cr. *maher* „idem”; cf. germ. *Macher* „mai mare, șef” (Sârbu-Frățilă 225).

MÁISTRU, MAIȘTRI s.m. „maistru”: *Mesarii-s maiștri*. („Măcelarii-s maiștri”) Sârbu-Frățilă 226.

Et.: germ. *Meister* „meșter” (Sârbu-Frățilă 226).

PÉCL'AR s.m. „cerșetor” Maiorescu 111: *peclar*; Byhan 304; Popovici II 134: *pecl'år, -u, -i*; Pușcariu SI III 319; Cantemir 178: *pécler, -r*; Kovačec 144: *pécl'ar, -u* (J, B), *pét'l'ar, -u* (J); ALR s.n. V, h. 1252 **lingău**: *pîét'l'ar*.

Et.: cr. *pètljar, pekljár*, slov. *petlar, patlar* (Byhan 304; Popovici II 134); formele din croată și slovenă provin din bav.-austr. *Pettler* „cerșetor” (Striedeter-Temps, DLSkr. 172; idem, DLSlov. 193, s.v. *pétlati, -am*; vezi și Skok II 652, s.v. *petljär*).

PIEC, PÉCURE s.m. „brutar” ALR s.n. II, h. 504 **brutar**; Cantemir 175: *pec, pek'*.

Et.: cr. *pek* „idem” (< bav.-austr. *Peck* – Striedeter-Temps, DLSkr. 171; vezi și Skok II 628, s.v. *pèći*), slov. *pék* „idem”, pentru care vezi Striedeter-Temps, DLSlov. 192; Snoj 503.

SCOF, -U, -I s.m. este înregistrat de Maiorescu 121 cu sensul „demnitar eclesiastic, mai mic decât episcop, abate, arhimandrit” și preluat de Byhan 339: *şcof*, cu același sens; Popovici II 147, 154 înregistrează formele *scof*, *şcof* însă cu sensul „căciula (comănacul) episcopului catolic”, precizând că glosarea făcută de Byhan e inexactă; vezi și *şcofa de cumârac* ALR s.n. IV, h. 1161 **calota pălăriei**.

Et.: slov. *škof* (Byhan 339). Popovici II 154 trimită la același etimon sloven, cu mențiunea că sensul din ir., „pălăria din capul episcopului”, este figurat.

Slov. *škōf, škōfa* < **pškōf* < germ. de sus vechi *biscof* (Snoj 728-729; vezi și Striedeter-Temps, DLSlov. 219; Skok I 157, s.v. *b īskup*).

ŞLÓSAR, ȘLUÓSARI s.m. „lăcătuș” ALR s.n. II, h. 501 **lăcătuș**.

Et.: slov. *šlósar* (< germ. de sus med. *sloʒzer*, germ. de sus mod. *Schlosser* – Striedeter-Temps, DLSlov. 220); cf. și cr. *šlōser* „idem” (< germ. de sus mod. *Schlosser*, germ. de sus med. *sloʒere, sloʒzer* – idem, DLSkr. 198).

ŞUMÁISTĂR, ŞUMÁIŞTRI s.m. „învățător, dascăl” Byhan 356: *şu(l)máistăr* (J); Popovici II 156: *şulmáistăr, -u* (J); Sârbu-Frătilă 286; Flora, MALGI h. 143 **învățător**: (*än*) *şùma.éştăr*; *doj* *sùma.éştér*, *şùma.éştarii* (J).

Et.: cf. slov. *šo(l)master* „idem” < germ. *Schulmeister* „idem” (Sârbu-Frătilă 286; vezi și Byhan 356, Popovici II 156); cf. și slov. *şòlmašter, -stra, şòlmošter, şòlmešter*, cu același etimon (Striedeter-Temps, DLSlov. 222; vezi și Snoj 734).

ŞÚŞTAR s.m. „pantofar” ALR s.n. II, h. 518 **pantofar**; Flora, MALGI, h. 111 **pantofar**: (*än*) *şúştar(u)*, (*doj*) *şúştar, şúştarii* (J).

Et.: slov. *šuštar, -ja*; cf. și cr. *šüster* „idem”. Termenul sloven este un împrumut din germ. de sus med. *schuoster* < *schuoch-sutære* „idem” (Striedeter-Temps, DLSlov. 222, s.v. *şoštar*; vezi și Snoj 745), iar cel croat din germ. de sus mod. *Schuster* – Striedeter-Temps, DLSkr. 214; vezi și Skok III 407, s.v. *şoljin*).

TÍSLER, -U, -I s.m. (J) „tâmplar” Byhan 360; Popovici II 158; ALR II, h. 222 **tâmplar**: *tíşleru, tíşlaru*; ALR s.n. II, h. 551 **tâmplar**; Flora, MALGI, h. 113 **tâmplar**: (*än*) *tíşl'ar, tíşl'aru*; *doj* *tíşl'arii* (J); *ur tíşl'ár, tíşl'áru*; (mai mulți) *tíşl'ár, tíşl'árii* (N).

Et.: cr. *tišler, tišljar, těšljar*, slov. *tišler, tíšljar* (Byhan 360, Popovici II 158). Formele din croată și slovenă provin din germ. de sus med. tz. *tischler*, germ. de sus mod. *Tischler* (Striedeter-Temps, DLSkr. 217; idem, DLSlov. 237).

TÍMERMAN s.m. „dulgher” ALR II, h. 221 **dulgher**.

Et.: cr. *cimerman* „idem” (< germ. de sus mod. *Zimmermann*, germ. de sus med. *zimberman* – Striedeter-Temps, DLSkr. 110), slov. *cimerman* (vezi Striedeter-Temps, DLSlov. 102, s.v. *cimperman*).

ȚINyLESAR s.m. „tinichigiu” ALR s.n. II, h. 535 **tinichigiu**.

Et.: germ. *Zinngläser* (Arvinte, *Die Deutschen Entlehnungen* 180).

უÅHTAR s.m. „cantonier” ALR s.n. III, h. 872 **cantonier**; ALR s.n. III, h. 902 **straja comunei**.

Et.: cr. *vahtar* „paznic” (derivat din cr. *vahta* (*infra*) sau împrumut din germ. *wachter*, germ. de sus med. *wahtære* – Striedeter-Temps, DLSkr. 221, s.v. *vahta*), slov. *vahtar* „idem” (< germ. de sus med. *wahtære* – idem, DLSlov. 243).

ZÑIDARITE s.f. „croitoreasă” Pușcariu SI III 332; Kovačec 190: *şnájiderița* (J).

Et.: *zñidar* + suf. *-ița*. În ceea ce privește forma *şnájiderița*, aceasta poate fi derivată pe teren istororomân din *şnájider* + suf. *-ița*, însă nu poate fi exclusă nici ipoteza împrumutului, termenul *şnajdarica*, *-erica* fiind înregistrat de Skok III 406, s.v. *şnâjder*.

2. Termeni denumind unelte și obiecte de uz casnic

ÂCHS, -U, -URLE s.m./s.n./s.f. „osie” Byhan 296; Popovici II 89; ALR s.n. I, h. 160 **cep (la grindeul morii)**: *åcsa*; Filipi, ALI, 955 **inima carului (sala, asse del carro)**: *o åcsa (do åcse)* (J); *un åcs (doj åcs)* (S, Sc, L, B, Z); *un åcs (do åcsure)* (Şc, T, C); *un åcs (doj åcs, do åcsure)* (N); Filipi, ALI, 965 **cui (la roata de lemn)**: *o åcsa (do åcse)* (J); *o åcs (doj åcs, do åcsure)* (S); *un åcs (doj åcs)* (N).

Et.: germ. *Achs(e)* „axă, osie” s.f., în pronunție austriacă (Popovici II 89).

CRÅMP, -URE s.m/s.n. „târnăcop” Popovici II 102: *cråmpu*; Cantemir 163; ALR s.n. I, h. 27 **târnăcop**: *cråmpu, -ure*; Filipi, ALI, 998, **târnăcop**: *än cråmp (doj cråmpure)* (J); *un cråmp (doj cråmp, do cråmpure)* (S, B, C); *un cråmp (doj cråmp)* (N, Sc, L, T, Z, M); *un cråmp (do cråmpure)* (Şc).

Et.: cr. *krämp*, čak. *krämp* „târnăcop, sapă” (< carint. *Krampe* „Spitzhaue, Kralle”, respectiv o formă cu apocopă *Kramp^e*, germ. de sus mod. *Krampe* – Striedeter-Temps, DLSkr. 148; vezi și Skok II 178, s.v. *krämp*), slov. *krämp*, *krámpa* „eine Haue mit zwei entgegengesetzten Picken oder einer Picke mit einer schmalen Bahn; der Karst” (< germ. de sus med. *krampe* „târnăcop cu vârf ascuțit; picon” – Striedeter-Temps, DLSlov. 157; Snoj 318).

FÍNGER s.m. (J) Filipi, ALI, 685 **degetar**: *(än) ~; doj finger*.

Et.: cf. germ. *Finger(hut)* „degetar”.

FLØAȘE, FLÅS s.f. „ploscă” ALR s.n. IV, h. 1038 **ploscă**.

Et.: cr. *flăša* „sticlă, carafă” (< germ. de sus mod. *Flasche*, germ. de sus med. *vlasche* – Striedeter-Temps, DLSkr. 122; Skok II 688, s.v. *plöska*), slov. *fláša* (vezi Striedeter-Temps, DLSlov. 120; Snoj 155).

GLÅJ, -U (J) s.m./s.n. „pahar” Byhan 223 (preluat de la Maiorescu); Maiorescu 106 (pl. *-i*, *-e*); Popovici II 112; Kovačec 84: *ylåj*, *-u*, *-ure* (J); ALR II, MN, 3910 **sticlă de lampă**: *ylåju (de zéeda)*; Pellis 797 **bicchiere**: *ylåju* (J); Filipi, ALI, 604 **pahar**: *än ylåj (do ylåjure)* (J); Filipi, ALI, 1302 **pahar [diferite tipuri]**: *än ylåj (doj ylåjure)* (J).

Et.: slov. *glaž* „pahar, vas de sticlă” (Byhan 223; Popovici II 112); vezi și cr. *gläž* „idem”. Slov. *gläž*, *gläža*, cr. *gläž* < germ. de sus med. *glas*,

(germ. de sus vechi *glas*), germ. de sus mod. *Glas* (Striedeter-Temps, DLSlov. 128; idem, DLSkr. 130; vezi și Snoj 174; Skok III 325, s.v. *stàklo*).

LÂMPE s.f. „lampă” Byhan 267; Filipi, ALI, 622 **lampă cu gaz**: *o lâmpę (do lâmpe)* (S, N); *o lâmpa (do lâmpe)* (Sc, L, B, Sc, T, Z, M, C).

Et.: cr. *lâmpa*, slov., it. *lampa* (Byhan 267). Pentru etimonul slov., cr. *lâmpa*, Skok II 265 trimit la germ. *Lampe* sau it. *lampa* < fr. *lampe*; Snoj 344, Striedeter-Temps, DLSlov. 165 indică drept etimon al slov. *lâmpa*, -e – germ. de sus mod. *Lampe*, germ. de sus med. *lampe* (< fr. *lampe*), iar pentru cr. *lâmpa*, Striedeter-Temps, DLSkr. 154 trimit la germ. de sus mod. *Lampe*, fr. *lampe*.

LÓITRE (J) s.f. „scară” Byhan 266.

Et.: cr., slov. *lojtra* „idem” (Byhan 226). Cr. *lójtra, lójtre* < germ. de sus med. *leiter(e)*, germ. de sus mod. *Leiter* (Striedeter-Temps, DLSkr. 156; vezi și Skok II 314), iar slov. *lójtra, lójtre* f. pl. < germ. de sus med. bav. *l̄iter*, germ. de sus med. *leiter(e)*, germ. de sus mod. *Leiter* (Striedeter-Temps, DLSlov. 170; vezi și Snoj 362).

PÉGL’E s.f. „fier de călcat” Byhan 304 (preluat de la Maiorescu); Maiorescu 116: *peglă*, -e; Popovici II 135; Kovačec 145: *péyla* (J); ALR s.n. IV, h. 1232 **fier de călcat (rufe)**: *piéyla*.

Et.: cr. *péglja* (Byhan 304; Popovici II 135); vezi și cr. *péglă*. Pentru etimonul cr. *peglja* (Istria), *péglă* „idem”, Skok II 631, s.v. *péglă* trimit la germ. *Bügel(eisen)* „idem”, iar Striedeter-Temps, DLSkr. 170-171, s.v. *péglati*, la bav.-austr. *Pögel(eisen)*.

PLÁTA, -E s.f. „plită” Sârbu-Frățilă 250: *purem pre plata costrola* („punem cratița pe plită”); ALR II, h. 286 **mașină de gătit**: *plată*.

Et.: germ. (*Herd*)*platte* „plita mașinii de gătit” (Sârbu-Frățilă 250).

PRIEŞA, PRÉŞE s.f. „teasc (de stors strugurii)” ALR s.n. I, h. 235 **teasc (de stors strugurii)**.

Et.: cr. *prëša* „Druck, Presse” (< germ. de sus mod. *Presse*, germ. de sus med. *présse* – Striedeter-Temps, DLSkr. 177; vezi și Skok III 34, s.v. *prëmiti*), slov. *prëša*, pentru care vezi Striedeter-Temps, DLSlov. 201; Snoj 570.

PÚMPA s.f. în *pumpa de oșpriței rújele* ALR s.n. I, h. 228 **aparat de stropit via**; vezi și ALR s.n. III, h. 909 **pompă de incendiu**.

Et.: cr. *pümpa*, slov. *pūmpa* „pompă” (< germ. de sus mod. *Pumpe* – Striedeter-Temps, DLSkr. 179; idem, DLSlov. 203; vezi și Snoj 593). Skok III 75 consideră însă că forma croată este un împrumut din it. *pompa*.

RÂŞPE, -E s.f. „pilă mare, rindea” Byhan 330; Popovici II 143; Cantemir 178; ALR s.n. II, h. 540 **raşpă**: *rəåšpa*, -e.

Et.: cr. *râšpa* „pilă, rașpel” (Byhan 330; Popovici II 143). Vezi și slov. *râšpa* „idem”. Pentru etimonul cr. *râšpa*, slov. *râjšpa*, *râšpa*, Skok III

111, s.v. *răšpa*, trimite la it. *raspa*, *raspare* < germ. *raspon*; Striedeter-Temps, DLSkr. 182; idem, DLSlov. 208 consideră cr. *rašpa*, slov. *râšpa* ca fiind împrumuturi din bav.-austr. *Raſpe/Raspe* „raşpel, pilă” (pentru forma slovenă, vezi și Snoj 603).

ŞALIȚA, -E s.f. „cană, ceașcă” Sârbu-Frățilă 283: *Iuva-i şalița?* („Unde-i cană?”).

Et.: cf. cr. *šolja* „ceașcă” + suf. *-ița*; cf. germ. *Schalle* „idem” + suf. *-ița* (Sârbu-Frățilă 283); cf. și cr. *šóljica*, *šállica* „ceșcuță” (< bav.-austr. *Schalle*, cu *a*: *o* dialectal, respectiv germ. *Schale* + suf. *-ica* (Striedeter-Temps, DLSkr. 201, s.v. *šólja*; vezi și Skok III 380, s.v. *šállica*).

ȘCÂRE, -LE s.f. pl. „foarfeci” Byhan 341; Popovici II 154; Cantemir 182; Sârbu-Frățilă 283; Kovačec 188 (J); ALR s.n. II, h. 429 **foarfeci (de tuns oile)**; Filipi, ALI, 1007 **foarfecă de altoit**: *șcârele (o șcâre, do șcâre) [...] (J); o scâre (do scâr) (S), șcârele (ûre șcâre, do șcâre) [...] (N); șcârele (ûre șcâre, do șcâre) [...] (Sc, L, B); o șcâre (do șcâre) (Sc, C); úre șcâre (do șcâr) (T, Z); Filipi, ALI, 1407 foarfeci de tuns oile: șcârele [...] (J, S, N, L, B, Sc, T, Z, M, C); úre scâre (dvóje scâre) (Sc)*.

Et.: cr. *škare*, *škári*, slov. *škárje* f. pl. (Byhan 341; Popovici II 154; Sârbu-Frățilă 283). Cr. *škâre* f. pl. „foarfeci” < germ. *de sus vechi skâr*, pl. *skâri*, germ. *de sus med. schære*, germ. *de sus mod. Schere* (Striedeter-Temps, DLSkr. 195; Skok III 399, s.v. *škâre*); slov. *škárje*, *-rij* „idem” < germ. *de sus vechi skâri*, pl. *lui skâr*, germ. *de sus med. schære*, *schær*, germ. *de sus mod. Schere* (Striedeter-Temps, DLSlov. 218; vezi și Snoj 728).

ȘCÂRIČ s.m. „baza oiștei carului” Filipi, ALI, 958 **baza oiștei carului**: *(ăn) ~; (doi) șcâriče, doi șcârič* (J).

Et.: cr. *škârić*, *škârići* (pl.) „partea posterioară a oiștei, care e bifurcată”. Termenul croat este un derivat din *škâre (supra)* + suf. *-ic* (Skok III 399, s.v. *škâre*).

ŞLÉSA s.f. „cuiul care prinde cârceaia de Tânjală” ALRM s.n. I, h. 19 **cuiul care prinde cârceaia de Tânjală**.

Et.: cf. germ. *schließen*, *Schlüssel* (Arvinte, *Die Deutschen Entlehnungen* 180).

SPÉGEL’, -U, -I s.m./s.f. „oglinda” Byhan 347; Popovici II 155; Cantemir 182: *spégäl’*, *-l’*; Kovačec 191: *spégâl’*, *spégl’u*, *spégl’i* (B), *spéyla*, *spéyl’i*, *-ile* (J); ALR II, MN, 3905 **mă uit în oglindă**: *spíeyla (io cautu-n ~)*.

Et.: cr. *špégal*, slov. *špegel* „oglindă” (Byhan 347; Popovici II 155); vezi și cr. *špègalij* „idem”. Pentru etimonul cr. *špègalij*, Striedeter-Temps, DLSkr. 203, s.v. *špígl* trimite la bav.-austr. *Spiegl*, sváb. *špiogl*, germ. *de sus mod. Spiegel*, germ. *de sus med. spiegel*, menționând

că nu este clară prezența lui é, care s-ar putea datora it. *spieglio*, lat. medieval *spēglum*; vezi însă Skok III 409, s.v. *špēgalj*. Slov. *špégel*, -*gla* < germ. de sus med. *spiegel*, germ. de sus vechi *spiagal* (Striedeter-Temps, DLSlov. 223; vezi și Snoj 736 s.v. *špēgli*, -ov).

ŞPIȚA (J) s.f. „vârf; vârf ascuțit” (*vršak*, *oštar vršak*) Kovačec 191; Filipi, ALI, 1122 **vârful țarușului**: *o špiṭa (do špiṭe)* [...] (J, Sc).

Et.: cr., slov. *šp iča* „vârf” (< germ. de sus mod. *Spitze*, germ. de sus vechi *spizzī* – Skok III 409-410; Striedeter-Temps, DLSlov. 224; Snoj 737).

ŞPURGÉT (špuryét) s.m./s.n. „cuptor, mașină de gătit” Cantemir 180: *spárket*, -*e*; Kovačec 179, 191: *spárhet*, -*u*, *spárhete*, -*ele* (S); *spárhet*, -*u*, *spárhete*, -*ele* (C); *špuryét*, -*u* (J; și *špurhét*, -*u*); Sârbu-Frățilă 285: *Čela-i špuryét na lemnē* („Acela-i cuptor pentru lemn”); ALR II, MN, 3883 **rulă** (întrebare indirectă: Cum spuneți la cuptorașul de la mașina de gătit, în care se frige carne și se coc aluaturi?): *cuptóru de špuryét*.

Et.: cf. cr. *sparhet* < germ. *Sparherd* „idem” (Sârbu-Frățilă 285); cf. și cr. *špärhet*. Striedeter-Temps, DLSkr. 204, s.v. *špöret* trimite, pentru diversele forme fonetice ale cr. *špöret*, la bav.-austr. *[Spar]herd*, dial. *šporhert* (vezi și Skok III 409, s.v. *špäret*). Cf. și ven. *spärcher*, *spächer* „idem”, pentru care vezi Enrico Rosamani, *Vocabolario giuliano*, Trieste, Edizioni Lint, 1990, p. 1060, 1063.

ŞRAFĂNTIYER s.m. „surubelnită” ALR s.n. II, h. 563 **surubelnită**.

Et.: bav.-austr. *Schraufenzieher*, dial. *šrafntsī*, germ. de sus mod. *Schraubenzieher* (Arvinte, *Die Deutschen Entlehnungen* 180); cf. și cr. *šräfçiger*, slov. *šrâvfencégar*, *šrâvfencigar*, pentru care vezi Striedeter-Temps, DLSkr. 205; idem, Striedeter-Temps, DLSlov. 226.

ŞRÁJDGE s.f. „streang” Byhan 350; ALR s.n. II, h. 287 **streanguri (la ham)**, h. 288 **ochiu (la streangul hamului)**: *şrájnye* (*colácu la şrájnyja*).

Et.: slov. *šranga* „Zaun, Schranke” (Byhan 350). Cf. și cr. *štrâjnga*, *štrânjga*, *štrâng* „streang, funie” (< germ. *Strang* – poate mai vechiul *Strange*, germ. de sus med. *stranc*, *strange* – Striedeter-Temps, DLSkr. 210; vezi și Skok III 416).

ŞTÁJDGE s.f. înregistrat de Byhan 350 cu sensul germ. *Stange* (= „bară, tijă, prăjină”), *Hebebaum* (= „pârghie (de lemn)”); Popovici II 155: *ştangę*, -*e* „bârnă”; Kovačec 191: *ştáňya* (J) „oiște”; Filipi, ALI, 957 **oiște**: *o ştáňya (do ştáňye)* (J); Filipi, ALI, 974 **stinghii la brișcă**: *ştáňyele (o ştáňya, do ştáňye)* (J); *stâńgele (o stâńga, do stâńge)* (S); *ştâńgele (o stâńga, do stâńge)* (N, Sc, L, B, T, M, C); *ştâńgile (o ştâńga, do ştâńgi)* (Z).

Et.: cr. *štánjga*, slov. *štanjga* (Byhan 350; vezi și Popovici II 155); vezi și slov. *štânga*. Cr. *štanga*, *štâjnga* „prăjină, bară” < germ. de sus mod. *Stange* (Skok III 411-412, s.v. *štanga*; Striedeter-Temps, DLSkr. 206); slov. *štânga* < germ. de sus med. *stange*, germ. de sus mod. *Stange* (Striedeter-Temps, DLSlov. 227; vezi și Snoj 739).

TÉPIH, -I s.m. „covor” Sârbu-Frățilă 288: *O vota toț tepih prin căle i-a pobărășeit* („Odată, toate covoarele le-a aruncat în drum”).

Et.: cr. *tepih* „idem” < germ. *Tepich* (Sârbu-Frățilă 288); vezi și slov. *tépih*, -a „idem” (< germ. *Teppich* – Snoj 758); pentru etimonul termenului croat, vezi și Striedeter-Temps, DLSkr. 217.

TÚGÁL’, TÚGL’U, TÚGL’I, TÚGL’ILE s.m. „partea metalică a bărbiei (sic!) care se pune calului între dinți” Filipi, ALI, p. 636, nota 568; ALR s.n. II, h. 286 **dârlog (la căpăstru)**: *ťuhăl’u*.

Et.: cr. *cugalj*, gen. *cuglja* „hăț, frâu” (< germ. de sus med. *zugel*, *zügel*, germ. de sus mod. *Zügel* – Striedeter-Temps, DLSkr. 112; Skok I 280), slov. *cugelj* „idem” (< germ. de sus vechi *zugil*, germ. de sus med. *zügel*, germ. de sus mod. *Zügel* – Striedeter-Temps, DLSlov. 104).

VÂGE, -A (J) s.f. „cântar” Byhan 387; Popovici II 163.

Et.: cr., slov. *vaga* „balanță, cântar” (Byhan 387; Popovici II 163). Cr., slov. *vaga* < germ. de sus vechi *wâga*, germ. de sus med. *wâge*, germ. de sus mod. *Wage* (Striedeter-Temps, DLSkr. 220; vezi și Skok III 559, s.v. *vâga*; Striedeter-Temps, DLSlov. 243; Snoj 804).

3. Termeni referitori la casă, curte, construcții gospodărești; alte edificii

CLÓȘTRU „clastru” Maiorescu 100: *clostru*, -e „mănăstire, claustru”; Byhan 242; Popovici II 98; ALR II, h. 187 **mănăstire**.

Et.: cr. *kloštar*, slov. *kloštér* (Byhan 242); germ. *Kloster*, slov. *klostér*, srb. *kloštar* (Popovici II 98). Cr. *klöštar*, gen. *klöštra*, cr. kajk. *klošter* „mănăstire” < germ. de sus med. *kloster*, germ. de sus mod. *Kloster* (Striedeter-Temps, DLSkr. 144; vezi și Skok II 93, s.v. *klávstro*), iar slov. *kl̩šter*, -tra „mănăstire” < germ. de sus med. *klôster*, germ. de sus vechi *klôstar*, germ. de sus mod. *Kloster* (Striedeter-Temps, DLSlov. 151; Snoj 284).

CÚHIÑE s.f. „bucătărie” Byhan 256; Popovici II 103: *cuhńę*, -e; Pușcariu SI III 307; Cantemir 163: *cúhńę*, -ń; Kovačec 57: *cúhińę*, -a (J); *cuhńę*, -a (S); Sârbu-Frățilă 201; Pellis 735 **cucina**: *cùhińa* (J, S); *cuhina* (B); ALR s.n. IV, h. 1091 **bucătărie**: *cúhńia*, *dōo cúhiń*.

Et.: cr., slov. *kühinja* (Byhan 256; Popovici II 103; Sârbu-Frățilă 201); vezi și cr. *kühina* „bucătărie”. Pentru formele din croată și slovenă, Striedeter-Temps, DLSkr. 151, idem, DLSlov. 162, trimit la germ. de sus

vechi târziu (*späthalthochdeutsch*) *kuchīna* „bucătărie”, germ. de sus med. *kuchīn*, *küchen*, *küche*; pentru etimonul cuvântului croat vezi și Skok II 224, s.v. *kühati*, iar pentru cel sloven – Snoj 332-333.

CVARTÍR, -U s. m (?) [sic!] (S) „locuință temporară” Kovačec 60: *je'l mérgu na cvartír*; Cantemir 163: *cvartír, -e* s.n.

Et.: cr. *kvàrtîr* „cartier, locuință, apoi tabără specială pentru soldați”, slov. *kvartír, -ja* „Quartier” (< germ. de sus mod. *Quartier*, germ. de sus med. *quartier* < fr. v. *quartier* – Striedeter-Temps, DLSkr. 152; idem, DLSlov. 163; Snoj 339); pentru forma croată vezi și Skok II 251, s.v. *kvàrat*.

FÂRUŞ s.n. „casă parohială” Byhan 218; Popovici II 108: *faruş, -u* (se aude și *faroş*).

Et.: slov. *fárovž, faroš* „casă parohială” (Byhan 218; Popovici II 108). Slov. *fárovž* < germ. de sus med. bav. **pharre-hūs* (Striedeter-Temps, DLSlov. 115; Snoj 148). Vezi și cr. *faroš* „idem” (Striedeter-Temps, DLSkr. 118).

FLĂŞTRU s.n. glosat de Popovici II 110 „flastru”; Byhan 216.

Et.: slov. *flašter* (Byhan 216; Popovici II 110); vezi și cr. *flaštar*, kajk. *flašter*. Slov. *flášter, -tra* „caldarâm, pavaj; pasture” < germ. de sus med. *pflaster*, germ. de sus mod. *Pflaster* (Striedeter-Temps, DLSlov. 120). Cr. *flaštar*, kajk. *flašter* „idem” < germ. de sus mod. *Pflaster* (germ. de sus med. *pflaster*, germ. de sus vechi *pflaster*) (Striedeter-Temps, DLSkr. 122, s.v. *flaštar*; Skok I 521, s.v. *flăštar*).

γRÚNĀTU, γRÚNTI „acareturi” Byhan 227: *grúnet, -u* „Grundstück”; Popovici II 113: *grunăt, -u* „pământ”; ALR II, MN, 3832 **acareturi**; Filipi, ALI, 1100 **gospodărie pe lângă casa săteanului: an grúnăt (doj grúnti)** (J).

Et.: slov. *grunt* „Grund und Boden” (Byhan 227; Popovici II 113). Vezi și cr. *grünt* „avere imobilă, moșie, proprietate” (< germ. de sus mod. *Grund*, germ. de sus med., germ. de sus vechi *grunt* – Striedeter-Temps, DLSkr. 132; Skok I 628); slov. *grùnt, grúnta* „pământ, proprietate” (< germ. de sus med. *grunt, -des*, germ. de sus vechi *grunt*, germ. de sus mod. *Grund* – Striedeter-Temps, DLSlov. 132; vezi și Snoj 194).

SPITĀL (špitál), -e s.n. „spital” Byhan 348: *špitál*; Popovici II 155: *špitál, -u, -e, -le*; Cantemir 180; Kovačec 191: *špitál, -u, -e, -ele* (J); Sârbu-Frățilă 278 (*Måia-n spital acmo, ke-i bolna*); ALR II, h. 113 **spital: špitálu, -e**.

Et.: slov., cr. *špitál* „spital” (Byhan 348; vezi și Popovici II 155); germ. *Spital* (Sârbu-Frățilă 278). Slov. *špitál, -la* < germ. de sus med. *spital, spittel*, germ. de sus mod. *Spital* (Striedeter-Temps, DLSlov. 225; Snoj 738); cr. *špitál* < germ. *Spital* (vezi Skok II 574-575, s.v. *ošpitán*; Striedeter-Temps, DLSkr. 204).

ŞÚLA, ŞUL' (J) s.f. „școală” Byhan 356: *şúlę* (J); Popovici II 156; Cantemir 182; Kovačec 192: *şúla*, -e (J); Sârbu-Frățilă 286: *Mul'åra lucra-n şula. Iå-i čistačiña.* („Soția lucrează la școală. Ea e femeie de serviciu.”); Pellis 1290 **scuola**: *şúla* (J); Flora, MALGI, h. 142 **școală**: *o şúla; doq şúle, şúlele* (J).

Et.: slov. *šola* „idem” < germ. *Schule* (Sârbu-Frățilă 286; vezi și Byhan 356; Popovici II 156). Pentru etimonul slov. *šóla*, -e, Snoj 734 trimit la germ. de sus med. *schoule*, iar Striedeter-Temps, DLSlov. 221, la germ. de sus med. *schuole*.

4. Termeni referitori la alimente, mâncăruri și băuturi

CUMPÍR s.m./s.n. „cartof” Maiorescu 102 (pl. -i); Byhan 257: *cumpir*, -u, -i, -urle; Popovici II 103: *cumpir*, -u, -i; Cantemir 163; Kovačec 58: *cumpír*, -u s.n. (S), s.m. (J); Sârbu-Frățilă 202; Pellis 2009 **patata**: *o cumpíra* (J), *cumpír* (S); *cumpíru* (B); ALR s.n. I, h. 196 **vrej de cartofi**: *noåata de cumpír*; Filipi, ALI, 1689 **cartof**: *än cumpír (doq cumpíre)* (J); *un cumpír (doq cumpír)* (S, N, Sc, L, Ţc, T, Z, M); *un cumpír (do cumpíre, doq cumpír)* (B); *un cumpír (do cumpíre)* (C); Filipi, ALI, 1690 **tubercul**: *un cumpír (doq cumpír)* (S, N, Sc, L, T, Z, M); *un cumpír (do cumpíre, doq cumpír)* (Şc); *un cumpír (do cumpíre)* (C); vezi și Filipi, ALI, 1018 **hai să scoatem cartofii**.

Et.: cr. *kumpír*, *krúmpir*, slov. *krompír*, *krumpír* < germ. *Grumbir(n)e* (Byhan 257; vezi și Popovici II 103); cr. *krumpir*, prin disimilarea totală a primului *r* (Sârbu-Frățilă 202). Pentru cr. *krùmpír*, Striedeter-Temps, DLSkr. 149-150, trimit la bav.-austr. *[Grund]pirn*; Skok II 215, s.v. *krùmpír*, indică drept etimon al cr. (Istria) *kümpír* – germ. de sus mod. *Gruntbir* = *Grundbirne*. Formele din slovenă – *krompír*, *krompír* etc. provin din bav.-austr. *Grundbirne* (Striedeter-Temps, DLSlov. 160).

CUMPIRÍTA (*o ~; do cumpiríte*) s.f. „tubercul” (J) (Filipi, ALI, 1690 **tubercul**); Sârbu-Frățilă 202: *cumpiriť* s.m. „cartofiori”.

Et.: dimin. de la *cumpir* (Sârbu-Frățilă 202).

FRÚŠTIC, -U, -URLE s.m./s.n. „micul dejun” Byhan 220; Popovici II 111; Cantemir 166: *fruštic*, -ure; Kovačec 81 (J); Sârbu-Frățilă 213: *fruštic*, -ure; Pellis 104 **il pasto del mattino**: *frústic* (J); Filipi, ALI, 728 **mâncăruri în cursul zilei**: *än fruštic (doq fruštice, doq fruštic)* (J); *un fruštic (doq fruštic)* (S); *un fruštic (doq fruštic)* (N, Sc, L, Ţc, T, Z, M); *un fruštic (do fruštice)* (B).

Et.: cr. *frùštik*, slov. *fruštuk* (Byhan 220); cr. *frustik* (Popovici II 111); germ. *Früstück* (Sârbu-Frățilă 213). Cr. *früštik* < bav.-austr. *Frustuck* (Striedeter-Temps, DLSkr. 126; vezi și Skok I 534, s.v. *früštik*); cf. și slov.

fruštuk, pentru care vezi Striedeter-Temps, DLSlov. 124. Vezi și Maria Purdela Sitaru, Livia Vasiluță, *Cercetări etimologice*, București, Ed. Univers Enciclopedic, 2002, p. 122.

JÚPE s.f. „supă” Byhan 395.

Et.: slov. *župa*, ven. *sopa*, it. *zuppa* „idem” (Byhan 395); vezi și cr. *žūpa*. Slov., cr. *žūpa* „idem” < germ. *Suppe* (Skok I 785, s.v. *júha*); pentru etimonul slov. *žūpa*, Snoj 875 trimită la germ. de sus med. *suppe*, iar Striedeter-Temps, DLSlov. 255 la germ. de sus med. tz., germ. de sus premod. *suppe*, germ. de sus mod. *Suppe*.

ŞNÍTLE s.n. „şnițel” Sârbu-Frățilă 284.

Et.: cr. *šnicla* „escalop” (Sârbu-Frățilă 284). Cuvântul croat este un împrumut din germ. *Schnitzel* „şnițel, escalop” (Striedeter-Temps, DL Skr. 200).

SPEC s.m. „slănină afumată” Filipi, ALI, 706 **slănină afumată: un ~; (doī spec)** (L).

Et.: cr. *špěk* „slănină” (< germ. de sus mod. *Speck*, germ. de sus med. *spēc* – Striedeter-Temps, DL Skr. 202; vezi și Skok III 303, s.v. *sôl*).

ŞPRIT, -U, -URE, -URLE (J) s.m./s.n. „şpriț” Kovačec 191 (*[dāt ām] dōi şprițure și dōi vîrure!)*; Filipi, ALI, 1209 **sulfat de cupru, piatră vânătă: un şpriț (do şprițure)** (B, Ţc), *şpriț* (m.) (T, M, C), *un şpriț (doi şpriț)* (Z)³.

Et.: cr. *špric* „Spritze, Feuerspritze” (< germ. de sus mod. *Spritze*, respectiv bav.-austr. *Spritz* – Striedeter-Temps, DL Skr. 205; vezi și Skok I 271, s.v. *cm īkati*).

ŞTRÚCÎL’, ŞTRÚCL’I s.m. „ştrudel cu mere” ALR s.n. IV, h. 1079 **ştrudel cu mere;** Byhan 355: *strucl’i* (fără indicarea sensului); Pușcariu SI III 326: *strucl’i* (pl.) „un fel de găluști”.

Et.: cr. *struk* „Stock, Gestalt, Leben” sau ven. *struco* „Ausdruck, Saft” (Byhan 355). Pușcariu SI III 76 consideră eronată etimologia propusă de Byhan, precizând că termenul istororomân trebuie raportat la cr. *štruklji*. Cr. *štrüklji* „plăcintă, ştrudel cu brânză de vacă” < stir. *Struckel* „prăjitură cu umplutură de diferite feluri, cunoscută mai ales ca *Strudel*”, carint. *strugg-l*, *Struckel* – Striedeter-Temps, DL Skr. 212; vezi și Skok III 418, s.v. *štrükalj*; cf. și slov. *štrúkelj, -klja*, pentru care vezi Striedeter-Temps, DLSlov. 232; Snoj 743.

ŞTRÚDEL s.n./s.m. „ştrudel” Sârbu-Frățilă 285; Filipi, ALI, 727 **alte prăjituri: un ştrúdăl (doī ştrúdl’i)** (Sc, T, Z).

³ Pentru Zancovții avem explicația: *şprițu se face de vidriol și de jâpna*, astfel că ir. *şpriț* este un termen generic pentru soluția folosită la stropit, și nu pentru elementele componente ale acesteia.

Et.: cr. *štrúdl* „plăcintă cu brânză coaptă în tipsie” < germ. *Strudel* „idem” (Sârbu-Frățilă 285). Pentru etimonul cuvântului croat, vezi și Skok III 418, s.v. *štrükaj*; Striedeter-Temps, DLSkr. 212.

TÚCĂR s.m. „zahăr” Byhan 372; Popovici II 161; Cantemir 184; Sârbu-Frățilă 291: *Cum ziceț voi țucăr ali secer?* („Cum ziceți voi, zahăr sau secer?”); ALR II, MN, 6911 **răspuns la întrebarea: ce este dulce?**; ALR s.n. IV, h. 1136 **zahăr**; Filipi, ALI, 619 **zahăr**: *túker* (J, L, Sc, T, Z, M, C), *ťucor* (S, N, Sc, B).

Et.: slov. *cuker*, ven. *zùcaro* (Byhan 372; Popovici II 161); slov. *cúker* (< germ. *zucker*) sau direct din germană (Sârbu-Frățilă 291); cf. și cr. *cúkar*, *cúkor*. Slov. *cúker*, -*kra*, cr. *cùkar*, *cùkor* < germ. de sus mod. *Zucker* < it. *zucchero* (Striedeter-Temps, DLSlov. 105; Snoj 77; Striedeter-Temps, DLSkr. 112; vezi și Skok III 384, s.v. *šećer*).

5. Termeni referitori la îmbrăcăminte și încălțăminte

°ANZUꝝ (J) Pellis 679 **panno** „țesătură (de haine); stofă, postav; pânză”.

Et.: cr. *àncug* „costum de haine” (< germ. de sus mod. *Anzug* „idem” – Striedeter-Temps, DLSkr. 100).

FÍRTUH, -URE s.n./s.m. „șorț” Byhan 216: *firtuh* (J); Cantemir 166; Sârbu-Frățilă 212: *firtuh* s.m.; ALR s.n. II, h. 541 **șorțul fierarului**: *firtuhu* [a]; Pellis 632 **grembiule**: *firtuꝝu* (J); Filipi, ALI, 672 **șorț**: *ăn firtuh* (*doj firtuh*) (J).

Et.: cr. *fértoh*, germ. *Fürtuch* (Byhan 216); cr. *fertuh*, *firtoh* „șorț” < germ. dial. *Fürtuch* = *Vortuch* (Sârbu-Frățilă 212). Pentru etimonul cuvântului cr., vezi și Skok I 513, s.v. *fertuh*; Striedeter-Temps, DLSkr. 120.

LÁIBĂT, LAIBĂT s.m. „laibăr, vestă” Sârbu-Frățilă 222; ALR s.n. IV, h. 1181 **vestă**; Pellis 625 **panciotto**: *láibez* (J).

Et.: cr. *lājbac*, slov. *lajblec* (germ. *Leibel*) (Sârbu-Frățilă 222) „vestă, jilet că”. Cr. *lājbec*, *lābac* < bav.-austr. *Leib* „vestă” + suf. -ec, -ac (Striedeter-Temps, DLSkr. 153, s.v. *lājbek*; vezi și Skok II 262, s.v. *lājbac*).

ȘTOF, -U s.m. (J) „aba, postav; țesătură” Kovačec 192.

Et.: cr. *štöf* „stofă; țesătură, material” (< germ. de sus mod. *Stoff* – Striedeter-Temps, DLSkr. 209; Skok III 337, s.v. *štöfa*).

ȘUFÉTE s.f. pl. „obială” Pușcariu SI II 224; Sârbu-Frățilă 32.

Et.: cf. germ. *Schuhfetzen*.

6. Relații sociale. Naționalitate

FRÂIER s.m. „logodnic” Popovici II 110 „mire”; Pușcariu SI II 224, SI III 310: *frâiar*; Cantemir 166; Kovačec 81: *frâier*, -*u* (S), *frâiar*, -*u* (J); Sârbu-Frățilă 32, 213: *Ke-ț va veri frâieru* („Că-ți va veni logodnicul”); ALR I/II, h. 247 **iubit**: *ea fieta uâre fruâiařu* (B), *ea fétina uâre um frâiar* (J); ALR I/II, h. 258 **miri**: *écu vínu fruâiaři* (B); *acmuó víru frâiaři* (J); Flipi, ALI, 451 **a) logodnic**: *än frâier (doi frâiere)* (J); *un frâier (doi frâier)* (S, N, Sc, B, T, Z, M, C); *un frâiar (doi frâiar)* (L, Sc, C); Flipi, ALI, 459 **b) mire**: *frâier (doi frâier, doi frâiere, trei frâieri)* (J).

Et.: cf. cr. *frâjar* (Popovici II 110); cr. *frajar*; cf. slov. *frajer* < germ. *Freier* „mire” (Sârbu-Frățilă 213). Slov. *frâjer*, -*ja* < probabil din germ. *colocvial Freier* „dandi” (Snoj 158); cr. *frajar* (Istria) < postverbalul *fraj* (vezi *fraiei*) + suf. -*ar* (Skok I 528, s.v. *frâjati*). Vezi și Striedeter-Temps, DLSkr. 124, s.v. *fraj*.

FRÂIERITÈ s.f. „logodnică” Byhan 219; Cantemir 166; Kovačec 81: *frâieriे, -a, -e* „iubită, logodnica” (S); Sârbu-Frățilă 213; Flipi, ALI, 451 **b) logodnică**: *o frâierię (do frâierię)* (J, Sc, B, T, Z, M); *o frâieritę (do frâieritę)* (S, N); *o frâjarię (do frâjarię)* (L, Sc); *o frâjarię (do frâjarię)* (C).

Et.: cr. *frâjar*, germ. *Freier* + suf. cr., slov. -*ica* (Byhan 219); *frâier* + suf. -*ią* (Sârbu-Frățilă 213).

FRÂILA, -E//frâila s.f. „domnișoară” Popovici II 110.

Et.: cr. *frajla*, -*ica* (Popovici II 110). Vezi și slov. *frâjla*. Cr. *frâjla* < germ. de sud *Fräule*, bav. *Fräyle*, svăb. *Fraele*, *Fraile*, germ. de sus mod. *Fräulein* (Striedeter-Temps, DLSkr. 124; Skok I 528). Slov. *frâjla* < germ. *Fräulein* „domnișoară”, în pronunție bav.-austr. (Snoj 158).

γROF, -U, -URE (J) s.m. „grof” Cantemir 167: *grof*, -*f*; Kovačec 87; ALR s.n. III, h. 886 **boier**: *yprof*, -*i*.

Et.: cr. kajk. *gröf*, slov. *gröf*, *grófa*. Cr. *gröf* < *gróf* (titlu feudal maghiar) < germ. *Graf* (Skok I 623); slov. *gröf*, *grófa* < germ. de sus med. bav. *graf*, *grave*, germ. de sus mod. *Graf* (Striedeter-Temps, DLSlov. 132; vezi și Snoj 193). Vezi și Maria Purdela Sitaru, Livia Vasiluță, *Cercetări etimologice*, p. 53-54.

γROFÍTA (art.), -**FÍTE** s.f. ALR s.n. III, h. 887 **soția boierului**.

Et.: derivat din *yprof (supra)* + suf. -*ią* sau împrumut din cr. *gröfica* (*gröf (supra)* + suf. -*ica* – Skok I 623).

LÅNSMÅN s.m. „compatriot” Byhan 267.

Et.: deoarece vocala *a* este pronunțată rotunjit (å), cuvântul istororomân ar trebui raportat la o formă germană dialectală în care vocala *a* să fie pronunțată *o*; cf., astfel, bav.-austr. *Londsmon* [lɔŋtmɔn] „idem” (vezi Striedeter-Temps, DLSlov. 165, s.v. *lančman*).

7. Armată

ĂRL, ÁB s.n. „concediu” ALR s.n. IV, h. 960 **1. permisie; 2. concediu.**

Et.: cr. *urlab* „idem” (< germ. *Urlaub* în pronunție bavarez-austriacă – Striedeter-Temps, DLSkr. 220).

CASÂRNA s.f. „cazarmă” ALR s.n. IV, h. 952 **cazarmă.**

Et.: cr. *käſärna* „idem” (< cf. bav.-austr. dial. *kasarn* – Striedeter-Temps, DLSkr. 141; vezi și Skok II 250, s.v. *kvaderna*), slov. *kasárna* (vezi Striedeter-Temps, DLSlov. 146; Snoj 262).

DÉCŪγE, DÉCŪγ s.n. „tranșee” ALR s.n. IV, h. 966 **tranșee.**

Et.: cf. germ. *Deckung* „(mil.) adăpost”.

FIGLIMÅN s.m. Byhan 215.

Et.: germ. *Flügelmann* „(mil.) primul sau ultimul soldat din flanc; soldatul din extrema flancului” (Byhan 215), cu trecerea dialectală *a*: *å*.

ÍBUDYE s.f. „manevră” ALR s.n. IV, h. 957 **manevră.**

Et.: cf. germ. *Übung* „(mil.) aplicație”.

LÅYAR s.n. „tabără” ALR s.n. IV, h. 958 **tabără.**

Et.: cf. germ. *Lager* „idem”.

OFITÍR, -U, -Ø, -I s.m. (J) „ofițer” Cantemir 173; Kovačec 136; Flora, MALGI, h. 128 **ofițer**: *ofițir*, *ofițiru*; (*doi*) *ofițir*, *ofițiri* (J, S, N, Sc, B); (*ur*) *ofițiru*; (mai mulți) *ofițir*, *ofițiri* (L).

Et.: cr. *ofiçir*, *ofiçira*, slov. *ofiçir*, *-ja* „idem”. Cr. *ofiçir* este un împrumut din limbajul militar austriac; cf. germ. de sus mod. *Offizier* < fr. *officier* (Striedeter-Temps, DLSkr. 165; vezi și Skok II 545, s.v. *ofiçij*). Slov. *ofiçir* < germ. de sus mod. *Offizier* (Striedeter-Temps, DLSlov. 185; Snoj 465).

RECRÚT, -T s.m. „recruit” ALR s.n. IV, h. 942 **recrut.**

Et.: cr. *rèkrût* „idem” (< cf. austr. dial. *rekrut*; germ. de sus mod. *Rekrut* – Striedeter-Temps, DLSkr. 183, s.v. *règrût*), slov. *rekrút* (< germ. de sus mod. *Rekrut* – idem, DLSlov. 209; vezi și Snoj 613).

VÄHTE, -E s.f. „pază, gardă” Cantemir 185; ALR s.n. IV, h. 961 **santinelă: wóáhta.**

Et.: cr. *vahta* „gardă, pază, santinelă”, slov. *vahta* „gardă, pază”. Cr. *vahta* < mai vechiul germ. de sus mod. *wacht* f., apoi *Wache*, germ. de sus med. *wahte* f.; azi: bav. *die Wacht*, šváb. *Wacht* f., alături de *Wache* (Striedeter-Temps, DLSkr. 221). Slov. *vahta* < germ. de sus med. *wahte*, *waht* f.; germ. de sus mod. *Wacht*, *Wache* (Striedeter-Temps, DLSlov. 243).

VÄHTMAISTR s.m. „sergent”, înregistrat de Weigand și preluat de Byhan 387 și de Popovici II 163.

Et.: germ. *Wachtmeister* (Byhan 387; Popovici II 163). Vezi și cr. *vähtmåjstor* „idem” < germ. de sus mod. *Wachtmeister* (Striedeter-Temps, DLSkr. 221).

8. Termeni care denumesc unități de măsură și monede

CLĂFTER, -U, -I s.m. „stânjen” Maiorescu 100; Byhan 242; Popovici II 98; Pușcariu SI III 306: *clăftar*.

Et.: slov. *klafter*, cr. *kläftar* (Byhan 242; Popovici II 98). Cr. *kläftar*, *-tra* (Istria), *kläfter* „idem” < germ. de sus med. *kläfter*, germ. de sus mod. *Klafter*; cf. și cr. *klofta*, care provine dintr-o formă bavareză (Striedeter-Temps, DLSkr. 143; vezi și Skok II 88). Slov. *kläfta*, *kläfter*, *-tra* < germ. de sus med. *kläfter*, germ. de sus mod. *Klafter*; vezi și *klóftr* – Striedeter-Temps, DLSlov. 149; vezi și Snoj 274.

CRĂIȚER, -U, -I s.m. „creițar” Byhan 254; Popovici II 101: *craițer*, *-u*, *-i*; Pușcariu SI III 307; Cantemir 163.

Et.: slov., cr. *krajcar*, ven. *craicer* (Byhan 254; vezi și Popovici II 101). Slov. *krájcar*, *-rja* „creițar” < germ. de sus med. *kriuzer* (Striedeter-Temps, DLSlov. 156; Snoj 317); cr. *kräjcar* „creițar, bănuț de aramă” < germ. de sus mod. *Kreuzer*, germ. de sus med. *kriuzære*, *kriuzer* (Striedeter-Temps, DLSkr. 147; vezi și Skok II 177, s.v. *kräjcar*).

9. Timpul și diviziunile lui

APRÍL s.m. (J) „aprilie” Byhan 187; Cantemir 157; Kovačec 23; Pellis 78 **aprile**: *aprílu*, *apríl* (J); Filipi, ALI, 358 **b) lunile anului**: *aprílu* (J).

Et.: cr., slov. *apríl*, vegl. *apráil* „idem” (Byhan 187). Slov. *apríl* < germ. *April* (Snoj 18).

DETÉMBÂR, -U (J) s.m. „decembrie” Kovačec 68; Pellis 86 **dicembre**: *dez·émbér* (J); Flora, MALGI, h. 230 **decembrie**: *dețémbîr(u)* / *dețémber(u)* (J); Filipi, ALI, 358 **b) lunile anului**: *dețémbâru* (J).

Et.: slov. *decémber*, *-bra* „idem” (< germ. *Dezember* – Snoj 98).

IÉNĂR s.m. „ianuarie” Byhan 232.

Et.: germ. *Jänner* prin intermediul slovenei (Byhan 232). Slov. *jánuar*, *-ja* „idem” < germ. *Januar* (Snoj 234).

ÎULI (J) s.m. „iulie” Byhan 235: *îul'*; Popovici II 117: *îuliî*; Kovačec 97; Sârbu-Frătilă 219; Pellis 81 **luglio**; Flora, MALGI, h. 225 **iulie**; Filipi, ALI, 358 **b) lunile anului**.

Et.: slov. *júlij* „idem” (Byhan 235; Popovici II 117; Sârbu-Frătilă 219). Slov. *júlij*, *-a* „idem” < germ. *Juli* (Snoj 244).

IÚNI (J) s.m. „iunie” Byhan 235; *iuń*; Popovici II 117; *iuń*; Kovačec 97; Sârbu-Frățilă 219; Pellis 80 **giugno**; Flora, MALGI, h. 224 **iunie**; Filipi, ALI, 358 **b) lunile anului**.

Et.: slov. *junij* „idem” (Byhan 235; Popovici II 117; Sârbu-Frățilă 219). Slov. *júnij* „idem” < germ. *Juni* (Snoj 244).

NOVÉMBÂR, -U (J) s.m. „noiembrie” Kovačec 129; Pellis 85 **novembre**: *nov·ember* (J); Flora, MALGI, h. 229 **noiembrie**: *novémbîr(u)* / *november(u)* (J); Filipi, ALI, 358 **b) lunile anului**: *novémbăru* (J).

Et.: slov. *novémbér, -bra* „idem” (< germ. *November* – Snoj 452).

OHTÓBÂR (J) s.m. „octombrie” Byhan 292; Popovici II 131; Kovačec 135; *octóbâr* (J); Pellis 84 **ottobre**: *oct"öber* (J); Flora, MALGI, h. 228 **octombrie**: *octóbîr(u)* / *octóber(u)* (J); Filipi, ALI, 358 **b) lunile anului**: *octóbăru* (J).

Et.: slov. *oktobér* (Byhan 292). Slov. *október, -bra* „idem” < germ. *Okttober* (Snoj 469).

ȚÁIT s.m. „timp” Cantemir 184; Kovačec 202 (J); Sârbu-Frățilă 32, 290.

Et.: germ. *Zeit* „idem” (Sârbu-Frățilă 290). Vezi și cr. *cajt* „idem” (< germ. de sus mod. *Zeit* – Striedeter-Temps, DLSkr.108; vezi și Skok I 250, s.v. *căjt*), slov. *cájt* „idem” (< limbajul uzual bav.-austr. *Zeit* – Striedeter-Temps, DLSlov. 97).

ÚRE, -E (J) s.f. „oră; ceas (obiect)” Maiorescu 127; *ură, -e*; Byhan 376; Popovici II 162; Cantemir 184; Kovačec 207: *úra, -e* „oră; ceas; vreme, (perioadă scurtă de) timp” (J); Sârbu-Frățilă 293; Pellis 664 **orologio**: *úra* (J, S, B); Filipi, ALI, 654 **ceas de buzunar**: *úra de/za jep* (J, Sc, L, B, Ţc, T, Z, M, C); *úre za zep/jep* (S, N).

Et.: cr., slov. *úra, úra*, istr. *úra* (Byhan 376; vezi și Popovici II 162, Sârbu-Frățilă 293). Slov. *úra* „ceas; oră; vreme” < germ. de sus mod. *Uhr*, germ. de sus med. *ûre, ûr* „ceas, oră” (Striedeter-Temps, DLSlov. 242; vezi și Snoj 800); cr. *ûra* „ceas; moment, oră potrivită” < germ. de sus mod. *Uhr* (Striedeter-Temps, DLSkr. 220; vezi și W. Dahmen și J. Kramer, *Le inchieste istro-rumene di Ugo Pellis*, p. 251); Skok II 662, s.v. *'ra* consideră că forma croată *ûra* este de proveniență italiană (*ora*), cu o evoluție fonetică atipică (*ó* > *u*).

10. Cuvinte referitoare la regnul vegetal

HÁIBUT, -U s.m. „spânz” Maiorescu 107; Byhan 228; Popovici II 114.

Et.: germ. *Hagebutte* „măces”, probabil prin intermediar sloven (Byhan 228).

KIMĂL' s.m./s.n., „chimion” Filipi, ALI, 1679 **chimion**: *ăn ~; (doi kímel')* (J); *un kímel (do kímele)* (Şc).

Et.: slov. *kímelj, -mlja* „idem” (< germ. *Kümmel*) (Snoj 271).

MAIORÂN „magheran” Maiorescu 111; Byhan 271 (preluat de la Maiorescu); Popovici II 122.

Et.: slov. *majorán, majarón* „idem” (Byhan 271; Popovici II 122). Vezi și cr. *majörän*, gen. *-ána* (Skok II 346, s.v. *mačürana*); slov. *majorán* „idem” (< germ. de sus med. *maiōrān*, germ. *Majoran* – Snoj 373, s.v. *majarón*).

MÉRLIN s.m./s.n. „morcov” Maiorescu 112 (pl. *-i*); Byhan 274 (preluat de la Maiorescu); Popovici II 124; Kovačec 116: *mérlin, -u* (S, J); Sârbu-Frățilă 228; Pellis 2004 **carota**: *mérlinu* (B); Filipi, ALI, 1693 **morcov**: *ăn miérlin (doi miérline)* (J); *un mérlin (doi mérlin)* (S, N, Sc, L, T, Z, M); *un mérlin (do mérline)* (B, Şc, C); Filipi, ALI, 1819 **rușinea fetei** (*Daucus carota carota*) [morcov sălbatic]: *dívlu miérlin* (J).

Et.: cr. *mérlin* (Byhan 274; Popovici II 24; Sârbu-Frățilă 228). Cr. *mérlin* < dimin. *Mearl, Mörle* al germ. *Möhre* „morcov” (Sârbu-Frățilă 228; vezi și Skok II 409, s.v. *mèrlin*¹).

MERLINÍȚA, -E s.f. „morcov mic” (Sârbu-Frățilă 228).

Et.: diminutiv de la *merlin* (Sârbu-Frățilă 228).

ROJMARÍN s.m./s.n. „rozmarin” Sârbu-Frățilă 268; Filipi, ALI, 1712 **rozmarin**: *ən ruzmarín (doi ruzmarín, doi ruzmaríne)* (J), *un rozmarín (doi rozmarín)* (S), *un rojmarín (doi rojmarín)* (N), *un rujmarín (doi rujmarín)* (Sc, L, B, T, M, C), *un rujmarín (doi rujmarín, do rujmaríne)* (Şc); *un lujmarín (doi lujmarín)* (Z).

Et.: slov. *rožmarín, -a*; cf. și cr. *ružmarín* „idem” (Sârbu-Frățilă 268). Cf. și cr. *rožmarin, rozmarin, lužmárín* „idem”. Striedeter-Temps, DLSlov. 213; Snoj 632; Striedeter-Temps, DLskr. 188, s.v. *růžmarín* dau drept etimon pentru formele din croată și slovenă – germ. de sus mod. *Rosmarin*, în timp ce Skok III 175, s.v. *rüssmarin* trimite pentru formele croate la it. *rosmarino*.

ȚICLÂMA s.f./s.m. „ciclama” Filipi, ALI, 1818 **ciclamă**: *o ~; (doi țiclâme)* (J, L, B, Şc, T); *un țiklâm (doi țiklâm)* (N).

Et.: slov. *cikláma, -e* „idem” (< germ. austr. *Zyklame* – Snoj 72).

11. Cuvinte referitoare la regnul animal

CARF, -I s.m. „soi de pește” Cantemir 160.

Et.: slov. *kárf, kárfa* „crap, cyprinus carpio” (< germ. de sus vechi *karpfo*, germ. de sus med. *karpfe* – Striedeter-Temps, DLSlov. 146).

FAZÂN s.m. „fazan” Filipi, ALI, 791 **fazan**: *ăn ~; (doi fazâne)* (J); *un fažân (doi fažân)* (S); *un fajân (doi fajân)* (N, Sc, L, B, Şc, T, Z, M, C).

Et.: slov. *fazān*, cr. *fâzân*, gen. *fazána* „idem”. Slov. *fazan* < germ. de sus med. *fasant*, *fasân* „fazan”, germ. de sus mod. *Fasan* (Striedeter-Temps, DLSlov. 89, s.v. *bazân*; vezi și Snoj 149). Cr. *fâzân* < germ. de sus mod. *Fasan*, germ. de sus med. *fasant* (Striedeter-Temps, DLSkr. 118; Skok I, 126, s.v. *bazijan*).

12. Diverse

ÁUSVAIS s.n. „permis, document” Sârbu-Frățilă 188.

Et.: germ. *Ausweis* „idem” (Sârbu-Frățilă 188).

BQC& s.n. (J) „ceară pentru pantofi” Pellis 849 **cera per le scarpe**.

Et.: germ. *Wachs* (pronunție austriacă *bâks*) (W. Dahmen și J. Kramer, *Le inchieste istro-rumene di Ugo Pellis*, p. 265).

FÂRBĘ s.f. „vopsea” Maiorescu 104; Byhan 218 (preluat de la Maiorescu); Flora, MALGI, h. 110 **culoare**: *o fârba*; *fârbele* (J); Filipi, ALI, 305 **culoare**: *o fârba (do fârbe)* (J); vezi și ALR II, h. 245 **albăstreală (în var)**: *fârba*.

Et.: cr. slov. *farba*, -e „culoare, vopsea” (Byhan 218). Slov. *farba* < germ. de sus mod. *Farbe* (Striedeter-Temps, DLSlov. 89, s.v. *bârva*; vezi și Snoj 147); cr. *fârba* < germ. de sus mod. *Farbe*, germ. de sus med. *varwe* (Striedeter-Temps, DLSkr. 117; vezi și Skok I 507, s.v. *fârba*).

FLÂIŞTER s.n. „compresă” ALR II, MN, 4200 **compresă (pe locul bolnav)**.

Et.: cr. *flaštar*, kajk. *flašter* „pavaj; plasture” (< germ. de sus mod. *Pflaster* – Striedeter-Temps, DLSkr. 122; vezi și Skok I 521, s.v. *flaštar*); slov. *flašter* „idem” (< germ. de sus med. *pflaster*, germ. de sus mod. *Pflaster* – idem, DLSlov. 120).

γRUNTÓVNITA s.f. „carte funduară” ALR s.n. I, h. 148 **cartea funduară**.

Et.: cr. *grùntovnica* „carte funciară” (derivat de la *grùnt* (*supra*) – Striedeter-Temps, DLSkr. 132, s.v. *grùnti*; vezi și Skok I 628, s.v. *grùmat*).

LÂNSCARTE s.f. „hartă” Byhan 267.

Et.: Byhan 267 apreciază că termenul istroromân este o analogie după *lånsmån* (*supra*).

MÂRCA, MÂRKE s.f. „timbru (poștal)” ALR s.n. III, h. 875 **timbru (poștal)**.

Et.: cr. *mârka* „idem” (< germ. de sus mod. (*Brief)marke* – Striedeter-Temps, DLSkr. 159; vezi și Skok II 378).

MAŞÍNA, MAŞÍN s.f. 1. „mașină”; 2. „tren” Sârbu-Frățilă 226; ALR s.n. III, h. 867 **tren**: *maşina* [a], *maşine*; Flora, MALGI, h. 218 **tren**: (*o*) *maşina*, *doQ* *maşine*, *maşinele* (J).

Et.: cr. *mašina* „idem” (Sârbu-Frățilă 226). Cr. kajk. pop. *mašina* „tren” < germ. de sus mod. *Maschine* < fr. *machine*, lat. *māchina* (Striedeter-Temps, DLSkr. 160); cf. și slov. *mašīna* „Maschine”, pentru care vezi Striedeter-Temps, DLSlov. 178; Snoj 384.

NÍCHEL s.m. „nichel” Cantemir 173; ALR s.n. II, h. 574 **nichel: níčil’**.

Et.: slov. *nikelj, -klja* „idem” (< germ. *Nickel* – Snoj 446).

POP s.n. „cleiul pantofarului” ALR s.n. II, h. 520 **cleiul pantofarului**.

Et.: slov. *pòp, pópa* „clei, lipici” (< bav.-austr. *Pappe*, dial. *pop* – Striedeter-Temps, DLSlov. 198).

REȚIPÍS s.n. „recipisă” ALR s.n. III, h. 876 **recipisă**.

Et.: cf. germ. *Rezepisse* „idem”.

RÚSAC, -U (S) s.n. „desagă, rucsac” Kovačec 169.

Et.: cf. cr. *rùksak* „idem” (< germ. de sus mod. *Rucksack* – Striedeter-Temps, DLSkr. 188; vezi și Skok III 107, s.v. *ranac*).

ȘCÓDE, -A s.f. „pierdere, pagubă” Maiorescu 121: *scodă, -e*: *Mi-a scodă făcut* („Mi-a făcut pagubă”); Byhan 339; Popovici II 155; Pușcariu SI III 324: *scodę*; Sârbu-Frățilă 283: *Porcu divl'iu na milion a facut școda oǎnč* („Porcul sălbatic (mistrețul) a făcut aici pagubă de un milion”); Kovačec 189 (J): *fâce ~ (J)* „face pagubă”; Filipi, ALI, 102 **pagubă**: *o școda (do șcóde)* (J, Sc, L, B, Șc, T, Z, M, C); *o șcódę (do șcóde)* (S); *o școdę (do șcóde)* (N).

Et.: cr., slov. *škòda* (Byhan 339; Popovici II 155). Cr. *škòda*, slov. *škóda* „pierdere, pagubă” < germ. de sus vechi *scado*, germ. de sus med. *schade*, germ. de sus mod. *Schade(n)* (Striedeter-Temps, DLSkr. 195; Skok III 401, s.v. *škòda*, respectiv Striedeter-Temps, DLSlov. 219; vezi și Snoj 728).

ȘCODOVÍNA, -E s.f. „pagubă” ALR s.n. IV, h. 992 **pagubă**.

Et.: *școdova* pare a fi un caz oblic de la *școda (supra)* + suf. *-ina*.

SPAS s.n. „glumă” Sârbu-Frățilă 32.

Et.: slov. *špás, -a* „glumă, petrecere” (< germ. de sus mod. *Spaß* „idem” < it. *spasso* – Striedeter-Temps, DLSlov. 223; Snoj 736); vezi și cr. *špájs*, în expresia *za špájs „în glumă”* (< germ. *Spass*, bav. *(g)spässig* – Skok III 408).

ȘPÓTU s.n. „strâmbătură” ALR II, MN, 6945 **strâmbături**.

Et.: cf. cr. *spot*, slov. *špót* „batjocură” (< germ. de sus med. *spot*, germ. de sus vechi *spot*, germ. de sus mod. *Spott* – Striedeter-Temps, DLSkr. 204, s.v. *špötati*; Skok III 410, s.v. *špotati*, respectiv Striedeter-Temps, DLSlov. 225).

TÍNTE, -A (J) s.f. „cerneală, negreală” Maiorescu 126; Byhan 360; Popovici II 158; Cantemir 183; ALR s.n. II, h. 532 **vopsea**: *tinta*; ALR s.n. IV, h. 920 **cerneală**; Pellis 1302 **inchiostro**: *tinta* (J, S, B).

Et.: cr., slov. *tinta* „idem” (Byhan 360; Popovici II 158). Slov. *tinta*, -e „cerneală” < germ. *Tinte* „idem” (Snoj 765), cr. *tînta* < it. *tinta*, germ. *Tinte* (Skok III 471, s.v. *tînta*). Nu este exclus nici ca termenul istororomân să fie un împrumut din it. *tinta* (vezi în acest sens, Arvinte, *Die Deutschen Entlehnungen* 180).

TURÍST, -U, -I s.m. (J) „turist” Kovačec 201.

Et.: cf. slov. *turist*, -a „idem” (< germ. *Tourist* – Snoj 792).

ȚÂHAR, -E s.n. „arătător (la ceasornic)” ALR II, MN, 3906 **arătător (la ceasornic)**.

Et.: cf. cr. *cágar*, gen. *-ara*, slov. *cágar* „idem”. Cuvântul croat este un împrumut din bav.-austr. *tsagə* (Striedeter-Temps, DLSkr. 107, s.v. *càjger*; vezi și Skok I 250, s.v. *càjger*), iar cel sloven din carint. *tsāgə* (Striedeter-Temps, DLSlov. 96).

ȚÂITIDYÁ, -E s.f. „ziar” ALR s.n. IV, h. 926 **ziar**.

Et.: slov. *cájtinge* f. pl. „idem” (< bav.-austr. *Zeitung* – Striedeter-Temps, DLSlov. 97).

ȚIPÅRE s.f. „țigară de foi” ALR s.n. IV, h. 1150 **țigară de foi**.

Et.: cr. *cigára*, slov. *cigára* „trabuc, țigară de foi” (< germ. de sus mod. *Zigarre* – Striedeter-Temps, DLSkr. 109; idem, DLSlov. 101; vezi și Skok I 261, respectiv Snoj 72).

ȚIN s.m. „zinc” ALR s.n. II, h. 576 **zinc**; ALR s.n. IV, h. 1035 **smalț**.

Et.: cr. *cijn*, *c īn* „cositor” (< germ. *Zinn* – Skok I 266, s.v. *c īn*; vezi și Striedeter-Temps, DLSkr. 110); cf. și slov. *cìn*, *cína* (< germ. de sus med. *zin*, germ. de sus mod. *Zinn* – Striedeter-Temps, DLSlov. 103; Snoj 73).

ȚÍRCUS s.n. „circ” ALR s.n. V, h. 1505 **circ**.

Et.: cr. *cirkus* „circ, hipodrom, velodrom, școală de călărie acrobatică” (< germ. de sus mod. *Zirkus* – Striedeter-Temps, DLSkr. 111), slov. *církus* (< germ. *Zirkus* – Snoj 75).

VÉHSEL’U (art.), **VE_{SL’I}** s.m. „macaz” ALR s.n. III, h. 873 **macaz**.

Et.: cf. germ. *Wechsel* „schimb, schimbare”, *Kreuzwechsel* „macaz de încrucișare”.

ZÁIFA, -E s.f. „săpun” Maiorescu 120: *saif*; Popovici II 117, 168: *jâife*, -a; Byhan 333, 387, 394: *şáifę*, *jáifę*, *jâifę*, *jâl'fę*; Pușcariu SI II 224: *zâifę*; Cantemir 186; Kovačec 228: *jâife*, -a (B), *jâifa* (J); Sârbu-Frățilă 32, 301; ALR s.n. II, h 513 **clăbuci (de săpun)**: *spúme de jâifa*; Pellis 1084 **sapone**: *jaifa* (J), *j^owifa* (S); *jòifa* (B); Flora, MALGI, h. 105 **săpun**: o

j^wāifa; do^o j^wāife; j^wāifele (J, S, N, Sc); *jáifa; (mai multe) jáife, jáifele* (B); Filipi, ALI, 689 **săpun**: *o jáifa (do jáife)* (J, Sc, L, B, Sc, T, Z, M, C); *o žáife (do žáife)* (S, N).

Et.: pentru formele cu *j*, vezi slov. *žáffa, -e „săpun”* (Byhan 394; Popovici II 117) (< germ. de sus med. *timpuriu-bav. žaife* – Striedeter-Temps, DLSlov. 248; vezi și Snoj 863), cr. *žáffa „idem”* (**saipo* > germ. de sus vechi. *seipha*, germ. de sus mod. *Seife* – Skok III 669, s.v. *žáffa*), iar pentru cele cu *z*, vezi germ. *Seife „idem”* (Sârbu-Frățilă 301).

Adjective:

BISEN, -NE „care mușcă” Cantemir 159.

Et.: cf. germ. *(ge)bießen* „mușcat, mușcător”.

FÂIN, -E „frumos” Cantemir 165.

Et.: cr., slov. *fajn* „fin, delicat, subțire” (< germ. de sus mod. *fein* – Striedeter-Temps, DLSkr. 116; idem, DLSlov. 113; vezi și Skok I 517, s.v. *fin*).

FÁITNO „umed” Pușcariu SI II 224; Sârbu-Frățilă 32.

Et.: cr. *fajtan* „umed” (< *fajta* (< germ. *feucht* „idem”)) + suf. *-an* – Skok I 503, s.v. *fajta*); vezi și Striedeter-Temps, DLSkr. 116.

FÉRTIG, -GHE „gata” Cantemir 165.

Et.: cf. germ. *fertig* „idem”.

FRAÎ „liber” ALR s.n. VII, h. 2141 **slobozit**.

Et.: cr. *fraj*, slov. *fraj* (adv.) „liber; gratuit” (< germ. de sus mod. *frei* – Striedeter-Temps, DLSkr. 124; idem, DLSlov. 123; vezi și Skok I 528, s.v. *frājati*).

HÚNTUT s.m. și adj. „mișel, ticălos”; Popovici II 115; Pușcariu SI III 312; Cantemir 168: ~, -e.

Et.: cr. *hūncut* (Istria) „ticălos, nemernic” (< mai vechiul germ. de sus mod. *Hundsfutt*, alături de *Hundsrott*, bav. *Hundsfud* – Striedeter-Temps, DLSkr. 137; Skok I 694, s.v. (*h*)*uncut*).

LAKIRÚITA „lăcuită” în *lakirúita pánza* ALR II, MN, 3925 **mușama**.

Et.: adjecțiv provenit din participiul vb. **lakirui* (< cr., slov. *lakíratī* „a lăcui” < germ. de sus mod. *lackieren* – Striedeter-Temps, DLSkr. 154, s.v. *lák*; idem, DLSlov. 165, s.v. *lák*).

ŞPASĂN, -NE „glumeț” Cantemir 182.

Et.: cf. slov., cr. kajk. *špájsan* adj. „vesel, amuzant, comic” (< *špájs* (supra) + suf. *-an* – Skok III 408, s.v. *špájs*).

SVÅHÄN, SVÅHNA, -NO „slab, debil” Kovačec 193: *svóhān*, *svohna* (J); Sârbu-Frățilă 286; ALR II, h. 82 **pläpând**: *fecór svóhān*.

Et.: germ. *schwach* „slab” + formanții adjectivali de origine croată /a/n, -na, -no (Sârbu-Frățilă 286).

SPRITÉIT „băltat, tărcat” Filipi 1535 **cal băltat, tărcat**: ~ ca (Sc).

Et.: adjectiv provenit din participiul vb. *spritei* (*infra*).

Acțiuni. Verbe

BERMÉI „a confirma, (la catolici) a întări taina botezului administrând tinerilor de 13-16 ani taina sfântului mir” Popovici II 92; Sârbu-Frățilă 191: *belmēj*: *Aşa se belmes, ca și când te rēi meritā* („Aşa se confirmă, ca și când te-ai mărită”).

Et.: cr. *bermati* (Popovici II 92); pentru etimon, la Sârbu-Frățilă 191 apare trimiterea: cf. cr. *birmati* variantă a lui *bermati* < germ. *werben*. Germ. *werben* a dat însă cr. *birmati* (*bermati*) „a recruta” (vezi Skok I 156, s.v. *bırmanac*), astfel că termenul istororomân trebuie raportat la cr. *bērmati*, -am „a confirma” < germ. de sus med. *firmen* „idem” (Skok I 512, s.v. *fermät*; vezi și Striedeter-Temps, DLSkr. 103); cf. și slov. *bírmati*, pentru care vezi Striedeter-Temps, DLSlov. 91-92; Snoj 42.

COMANDIRÚI „a comanda, a stăpâni” Sârbu-Frățilă 199: *Pârla Tâliie-a comandiruit au čuda besede slavuit cu-a neste limbe italiânske* („Până (= cât timp) a stăpânit Italia, multe cuvinte italienești s-au asemănat cu (cele) ale limbii noastre”).

Et.: cf. germ. *kommandiren* „a comanda” (Sârbu-Frățilă 199). Vezi și cr. *komandírati* „a comanda” (< germ. de sus mod. *kommandieren* – Striedeter-Temps, DLSkr. 145).

CUHEÍ „a fierbe; a găti” Maiorescu 102: *cuhesc, a cuhi, cuhit*; Byhan 256; Popovici II 103; Pușcariu SI III 307; Kovačec 57 (J); Sârbu-Frățilă 201: *Vreṭ un cafe cuhej?* („Vreți să vă fac o cafea?”); Filipi, ALI, 1241 **mustul fierbe**: *móstu cuhé* (J, Sc, L, B, Sc, T, Z, M, C); *víru cuhé* (N).

Et.: cr., slov. *kuhati* „idem” (Byhan 256; Popovici II 103; Sârbu-Frățilă 201). Slov., cr. *kúhati* „idem” < germ. de sus vechi *kohhōn/kochōn* „idem” (> germ. *kochen*) (Snoj 332; Skok II 224, s.v. *kühati*; vezi și Striedeter-Temps, DLSlov. 162; idem, Striedeter-Temps, DLSkr. 151).

FARBEÍ „a vărui” (*io farbés*) (J) Filipi, ALI, 559 **a vărui**.

Et.: cr. *fârbati, -am* „a vopsi, a colora” (< *fârba* (*supra*) – Skok I 507, s.v. *fârba*; vezi și Striedeter-Temps, DLSkr. 117), slov. *farbati*, pentru care vezi Striedeter-Temps, DLSlov. 89. Ar putea fi vorba și de un derivat pe teren istororomân de la *fârba* (*supra*).

FRAIEÍ „a purta dragoste” Popovici II 110: *fraji, -it, -esc(u), se frajescu* „a se drăgosti”; Cantemir 166; Kovačec 81: *fraji se* (G) „a face

curte, a curta”; ALR II, h. 157 **se logodesc**: *se scúpa frajés*; Filipi, ALI, 450 **a avea relații de dragoste cu cineva**: *frajéi se (io me frajés)* (J, Sc, L, B, Șc, T, Z, M, C); *mére na fráje* (N).

Et.: cf. cr. *frájati*, -ām „a peți; a avea legături de dragoste” (< germ. *freien* „a peți, a cere în căsătorie” – Skok I 528, s.v. *frájati*; vezi și Striedeter-Temps, DLSkr. 124).

FRUŞTIKEÍ „a lua micul dejun; a dejuna” Byhan 220; Popovici II 111; Cantemir 166; Kovačec 81 (J); Sârbu-Frățilă 32.

Et.: slov. *fruštukati*, *bruštekati* (Byhan 220); slov. *fruštukati*, cf. germ. *frühstück* (Popovici II 111). Vezi și cr. *fruštikati* „a prânzii” (< *fruštik* (*supra*) + -ati – Skok I 534, s.v. *fruštik*; vezi și Striedeter-Temps, DLSkr. 126, s.v. *fruštuk*). Poate fi vorba și de un derivat pe teren istororomân de la *fruštic* (*supra*).

FURŞPANI (J) (doar în vorbirea persoanelor în vîrstă) „a înhăma patru boi” Kovačec 82.

Et.: cf. germ. *Vierspänner* „trăsură cu patru cai”, *vierspännig* „cu patru cai”.

LUMPÉI „a chefui” Pușcariu SI II 224; SI III 314.

Et.: slov. *lumpati* „a duce o viață dezordonată; a petrece” (< bav.-austr. *lumpen* – Striedeter-Temps, DLSlov. 173); cf. și cr. *lùmpovati* „a benchetui, a vagabonda prin tot felul de taverne, a umbla haimana, a hoinări” (idem, DLSkr. 157).

PECL'ÉI „a cerși” Maiorescu 116: *peclesc*; Byhan 304; Popovici II 134; Pușcariu SI III 319: *peclivéi*; Kovačec 144: *petl'éi* (J).

Et.: cr. **pekljati*, -am, slov. *patláti*, care sunt împrumutate din germană (Byhan 304); Popovici II 134 consideră verbul istororomân ca fiind derivat de la *pecljår*. În ceea ce privește cr. *pekljati*, Skok II 652, s.v. *petljär* apreciază că acesta este un derivat de la *peklja* (*supra*) + suf. -ati. Striedeter-Temps, DLSkr. 172, s.v. *petljär*; idem, DLSlov. 193 consideră cr. *pëtljati*, *pëkljati*, respectiv slov. *pétlati*, -am ca fiind împrumuturi din bav.-austr. *petteln*.

PEYLEÍ „a călca (cu fierul de călcat)” Popovici II 135; Kovačec 145; Sârbu-Frățilă 249: *pigléi*: *Io neca meg zvadi (nošna), ma nu m-e tot pigleito* („Mă duc să scot (costumul popular), dar nu mi-e tot călcat”); ALR s.n. IV, h. 1231 **calcă (rufele)**: *pehlés* (pers. I).

Et.: derivat de la *pegla* (Popovici II 135); cr. *peglati* „a călca (haine, rufe)” (Sârbu-Frățilă 249). Vezi și slov. *péglati* „idem”. Skok II 631, s.v. *péglia* consideră termenul croat ca fiind un derivat de la *pegl(j)a* (*supra*) + -ati, iar Striedeter-Temps, DLSkr. 170-171 – împrumut din bav.-austr. *pögeln*, la fel ca slov. *peglati* (idem, DLSlov. 191).

ȘCODÍ (J) „a dăuna, a strica, a produce pagube” Sârbu-Frățilă 283; Kovačec 189.

Et.: cr. *škoditi* „a vătăma, a dăuna; a aduce prejudicii, a strica, a face rău” (Sârbu-Frățilă 283). Vezi și slov. *škōditi*. Cr. *škōditi*, slov. *škōditi* < *škōda* (*supra*) + *-iti* (Skok III 401, s.v. *škōda*; Snoj 728; vezi și Striedeter-Temps, DLSkr. 195, s.v. *škōda*; idem, DLSlov. 219, s.v. *škóda*). Poate fi vorba și de un derivat pe teren istororomân de la *şcōda* (*supra*).

***ŠEĐKÉJ** în *šejkés de bę́é vir* ALR s.n. V, h. 1269 **fac cinstē**.

Et.: slov. *šenkati* „a dărui” (< germ. de sus med. *schenken*, germ. de sus mod. *schenken* – Striedeter-Temps, DLSlov. 217; Snoj 723).

***ŠIMFÉJ** „a vătăma” ALR s.n. VII, h. 1887 **vatām, vatāmi**: *šimfés* (1).

Et.: cf. slov. *šímfati, -am* „a învinovăți; a ocărî; a certa” (< germ. *schimpfen* – Snoj 726).

SPAREJ este notat de Byhan 347 cu sensul germ. „sparen, schonen” (= a economisi; a menaja”), iar de Popovici II 155 cu sensul „a păstra”; termenul este înregistrat și de ALR s.n. V, h. 1259 **(eu) crut banii: io sparés**.

Et.: slov. **sparati, -am*, cf. slov. *šparljiv* „econom” (Byhan 347); germ. *sparen* (Popovici II 155). Slov. *špárati, -am* „a economisi” < germ. de sus med. *sparen* (Striedeter-Temps, DLSlov. 223; vezi și Snoj 735). Există însă și o formă croată *špárati* „a economisi” (< germ. de sus mod. *sparen* – Striedeter-Temps, DLSkr. 202; vezi și Skok III 308, s.v. *sparènjat*).

ŠPOTEJ „a-și bate joc” Pușcariu SI II 95, 224, SI III 325: *spotéi* (+ *eu*); Kovačec 191 *spotéi se* (vb. refl.) (C); Sârbu-Frățilă 32; ALR s.n. VI, h. 1643 **el își bate joc de noi: ie se spotëä cătră noi**; Filipi, ALI, 206 **a face grimase: spotéi se (io me spotés)** (J, Sc, T), *spotéi se (io me spotesc)* (Sc).

Et.: cr. *špotati* „a ocărî, a certa”, slov. *špotáti, -am (koga)* „a înjura”, ~ *se* „a zefleme, a batjocori” (< germ. de sus med. *spot(t)en*, germ. de sus vechi *spottón*, germ. de sus mod. *spotten* – Striedeter-Temps, DLSkr. 204; Skok III 410, respectiv Striedeter-Temps, DLSlov. 225).

SPRITEJ „a stropi” Sârbu-Frățilă 285; ALR s.n. I, h. 226 **stropeste (via): ošpritěs ruja**; Filipi, ALI, 1208 **a stropi: spritěj (io spritěs)** (J, N, Sc, L, B, Sc, T, Z, M, C); *spritěj (io spritěsc)* (S).

Et.: germ. *spritzen* (Sârbu-Frățilă 285). Cuvântul german a intrat și în croată și slovenă: cr. *špr̄icati* „a împroșca; a pulveriza; a stropi” (< germ. de sus mod. *spritzen* – Striedeter-Temps, DLSkr. 205; vezi și Skok III 343, s.v. *st̄icati (se)*), slov. *špricati, -am* „a stropi” (Striedeter-Temps, DLSlov. 225; Snoj 738), astfel încât e posibil ca termenul istororomân să fi fost împrumutat prin intermediul uneia dintre aceste două limbi. Nu este exclus nici ca termenul istororomân să fie un derivat de la *šprit* (*supra*).

***STRAFÉI** „a condamna” ALR s.n. IV, h. 997 **l-a condamnat**: *l-a strafēit*; vezi și ALR s.n. IV, h. 978 **l-a bătut pe înfundate**: *strafēit* (part.).

Et.: cf. slov. *štráfati, -am* „a pedepsi” (< germ. de sus med. *strāfen*, germ. de sus mod. *strafen* – Striedeter-Temps, DLSlov. 231, s.v. *štráfa*); cf. și cr. *štrof* „amendă, pedeapsă” (Striedeter-Temps, DLskr. 212; Skok III 418).

TREFÍ, -ÉSC „a (se) întâlni” Byhan 362; Popovici II 159: *s-a trefit cu ie*; Cantemir 183: *trefi se* „a se întâlni; a se întâmpla”; Kovačec 199: *trefi (pre)* „a întâlni” (J); *trefi se* (S) refl. „a da de cineva”: *trefi se úr pre át*.

Et.: cr. *trefiti* „a (se) întâlni” (Byhan 362; Popovici II 159). Cr. *trèfiti, trèfiti se* < germ. de sus mod. *treffen, sich treffen* (Striedeter-Temps, DLskr. 218; Skok IV 496, s.v. *trèfiti*).

Interjecții:

MARŞ „marș” Cantemir 170; Sârbu-Frățilă 226; ALR s.n. III, h. 666 **răspuns la întrebarea: cum alungi câinele?**

Et.: cr. *marš*, slov. *mârš* „idem” < germ. *Marsch* (Sârbu-Frățilă 226).

TÚRIC (J); *eturic* (Sc, L, B, Şc, T, C); *eturicai* (N) – Filipi, ALI, 1549 **strigăt cu care se trag caii înapoi**.

Et.: cr. *eturik* „înapoi” (< germ. de sus mod. *zurück* – Striedeter-Temps, DLskr. 112); cf. și slov. *c(u)rúk*, pentru care vezi idem, DLSlov. 105.

Numerale:

TAUJÂNT „o mie” Popovici II 157: *táujen* (J); Pușcariu SI II 224: *tauzănt*; Kovačec 195: *tåvjânt* (rar: *tåjânt*) (J); Sârbu-Frățilă 32, 287; ALR s.n. VI, h. 1777 **o mie una de oi**: *n táwojend* și *ur*; h. 1778 **o mie două oi**; h. 1779 **două mii**; Pellis 47 **mille**: *'n-tajent* (J); Flora, MALGI, h. 274 *mie: tåjînd* (J).

Et.: slov. *taužent* < germ. *Tausend* „idem” (Sârbu-Frățilă 287); vezi și forma slov. *tåvžent* (Snoj 753; Striedeter-Temps, DLSlov. 237), pe care Striedeter-Temps o explică dintr-o formă germană mai veche (germ. de sus med.- bav.) **taužent*, indicând și o formă fonetică medievală în insulele lingvistice de limbă germană din Slovenia (Zarz): *taužent*, care explică mai bine forma cu *j* din slovenă, respectiv din istororomână.

Calcuri:

VRT DE VIR (J) „viță de vie” Pușcariu SI II 225.

– corespunde germanului *Weingarten „idem”* (Pușcariu SI II 225).

POLOJÍ „a da (examen)” Sârbu-Frățilă 254.

Et.: cr. *položiti (se)* „idem”, calc după germanul *Priifung ablegen*, „a depune examen” (Sârbu-Frățilă 254).

În loc de concluzii:

1. Din materialul înregistrat în atlasele lingvistice se observă că răspândirea elementelor de origine germană în satele în care se vorbește istroromână nu este uniformă. Astfel, se întâlnesc următoarele situații:

a) împrumutul german este folosit doar în varianta de nord a istroromânei, în timp ce în satele de la sud de Monte Maggiore, pentru aceeași noțiune, există elemente de proveniență italiană sau croată (ex.: *şuştar(u)* în Jeiän, respectiv *càligér(u)* (L, B, Sc, N, S) – Flora, MALGI, h. 111 **pantofar**; *firtuh* (J), *tarvérs* (S, Sc, L, B, T, C), *tarvés* (N, Șc, M) și *traverson* (Z) – Filipi, ALI, 672 **şort**; *finger* (J), *napəršńac* (S, N, Sc, L, B, Șc, T, Z, M, C) – Filipi, ALI, 685 **degetar** etc.);

b) cazuri în care termenul german este prezent în Jeiän și doar într-o parte din satele din sud, în timp ce în celealte se folosesc, pentru aceeași noțiune, împrumuturi de alte origini (ex.: *şpiṭa* (J – alături de *vərh*; Sc), *ərt* (S), *vərhu* (N, L, B, Șc, T), *púnta* (Z, M, C) – Filipi, ALI, 1122 **vârful țărușului** etc.);

c) cazuri în care împrumutul german este folosit în toate localitățile cu vorbitori de istroromână (ex.: *kråmp* (J, S, N, Sc, L, B, Șc, T, Z, M, C) – Filipi, ALI, 998 **târnăcop** etc.);

d) cazuri în care cuvântul german apare doar în una sau mai multe localități de la sud de Monte Maggiore, lipsind în Jeiän (ex.: *şpek* (L), *pancéta* (J, N, Sc), *zábile* (S), *slanina* (B), *coja de pork* (M, C) – Filipi, ALI, 706 **slănină afumată** etc.);

Așadar, și repartitia teritorială a cuvintelor de origine germană din istroromână confirmă faptul că există diferențe lexicale notabile nu numai între varianta de nord și cea de sud a acestui idiom, ci și în cadrul aceleiași variante⁴.

2. O parte din termenii istroromâni de origine germană se regăsesc și în Banat și în Transilvania și au, probabil, o circulație mult mai mare, aspect care constituie o consecință a influenței exercitate de limba și de cultura germană asupra tuturor provinciilor care au făcut parte din Imperiul Habsburgic.

⁴ Vezi, în acest sens, August Kovačec, *Descrierea istroromânei actuale*, București, EA, 1971, p. 195: „În lexicul istroromân există deosebiri importante atât de la sat la sat, cât și în interiorul satelor, de la vorbitor la vorbitor. Deosebiri există chiar și în cadrul aceleiași familii, după sexul și vîrstă subiectului”.

Abrevieri

a, art. = articulat	kajk. = (dialectul) kajkavian
adj. = adjectiv	L = Letai
adv. = adverb	lat. = latin
austr. = austriac	m. = masculin
B = Bârdo	M = Miheli
bav. = bavarez	MN = material
bav.-austr.= bavarez-austriac	necartografiat
C = Costârcean	N = Noselo
carint. = carintian	part. = participiu
cf. = confer	pers. = persoană
cr. = croat	pl. = plural
čak. = (dialectul) čakavian	pop. = popular
dial. = dialect(al)	refl. = (verb) reflexiv
dimin. = diminutiv(al)	S = Sușnievița
f. = feminin	s. = substantiv
fr. v. = francez(ă) vechi(veche)	Sc = Sucodru
G = Gradigne	sr. = sârbesc
gen. = genitiv	Şc = Șcabici
germ. de sus med. = german(ă) de	şvăb. = șvăbesc
sus mediu/medie	sg. = singular
germ. de sus mod. = german(ă) de	slov. = sloven
sus modern(ă)	stir. = stirian (dialect din
germ. de sus premod. = german(ă)	Stiria)
de sus premodern(ă)	suf. = sufix
germ. de sus vechi/veche =	s.v. = sub voce
german(ă) de sus vechi/veche	T = Târkovți
h. = hartă	vb. = verb
ir. = istroromân	vegl. = vegliot
istr. = istriot	ven. = dialectul venețian
it. = italian	Z=Zancovți
J = Jeiăñ	

ÉLÉMENTS D'ORIGINE ALLEMANDE DANS L'ISTROROUMAIN (Résumé)

À côté des mots hérités du latin, des emprunts d'origine slave (vieux slave, croate et slovène) et italienne (l'italien littéraire, le dialecte vénitien), dans

le lexique de l'istroroumain il y a aussi quelques termes d'origine allemande. La plupart de ces éléments ont pénétré dans le dialecte istroroumain par l'intermédiaire du croate et/ou du slovène. Dans cette étude nous avons présenté quelques uns de ces termes que nous avons classifiés du point de vue sémantique.